

НОВЫ ЧАС

10 ГАДОЎ
БЕЗ ЗМІТРА ЗАВАДСКАГА

Стар. 2

ЭЛІТА ЎМОЎНАЯ І САПРАЎДНАЯ

Эліта — прадукт адкрытага грамадства, прадукт палітычнай канкурэнцыі. Там, дзе ва ўладу трапляюць шляхам прызначэння, фармуецца клікі

Стар. 4

ЯК ПАДЗЯЛІЦЬ БЕЛЬГІЮ

Фламандскія нацыяналісты ўвесь час змагаюцца за роўнасць фламандскай і французскай мовы. Сёння дасягнутая імі рэальная двухмоўнасць, магчыма, галоўная гарантыя таго, што Бельгія захавецца як адзіная дзяржава

Стар. 13

МАЦІ БОЖАЯ АПЯКУНКА БЕЛАРУСІ

Стар. 15

ЧЫТАЙЦЕ Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ! ГІСТАРЫЧНАЕ РЭХА ГРУНВАЛЬДА

Нарыс Аляксея Хадыкі

ГЕАПАЛІТЫКА

ДАЦІСНУЛІ

Сяргей САЛАЎЕЎ

Усё ж такі беларускага прэзідэнта дациснулі. Беларусь падпісала пагадненне аб Мытным саюзе з Расіяй і Казахстанам. Мытны кодэкс Мытнага саюза (МС) 6 ліпеня набыў моц на тэрыторыі Беларусі. З гэтага часу паміж Беларуссю, Казахстанам і Расіяй ствараецца адзіная мытная тэрыторыя. Гэта рашэнне замацавана ў сумеснай заяве кіраўнікоў дзяржаў Мытнага саюза 5 ліпеня ў Астане.

Як заявіў у Астане віцэ-прэм'ер Андрэй Кабякоў, з 6 ліпеня сітуацыя на беларуска-расійскай мяжы зменіцца істотным чынам. Калі раней расійскі бок ажыццяўляў мыт-

нае афармленне і мытны кантроль у дачыненні да тавараў з трэціх краін па больш чым 11 700 пазіцыях, то з 6 ліпеня будучы кантралявацца толькі некалькі дзясяткаў пазіцый та-

вараў, па якіх прадугледжаны выключэнні з рэжыму функцыянавання адзінай мытнай тэрыторыі МС.

«Любы тавар, увезены на тэрыторыю Мытнага саюза і ўведзены ў свабоднае абарачэнне, можа свабодна перасякаць любыя межы краін саюза без кантролю і мытнага афармлення. Гэта значыць, Беларусь можа арганізоўваць зборачныя вытворчасці і свабодна гандляваць гэтай прадукцыяй на тэрыторыі ўсяго Мытнага саюза», — патлумачыў журналістам Кабякоў.

З моманту ўвядзення ў дзеянне Мытнага кодэкса набывае моц пагадненне, якое тычыцца

ўстанаўлення адзіных правіл у сферы тэхнічнага рэгулявання, санітарнага, ветэрынарнага, фітасанітарнага кантролю. Такім чынам, усе сертыфікаты і пратаколы даследаванняў на адпаведнасць тэхнічным патрабаванням прадукцыі, атрыманыя айчыннымі суб'ектамі гаспадарання непасрэдна ў беларускіх іспытных лабараторыях, сапраўдныя на ўсёй тэрыторыі МС.

Праўда, дациснулі не канчаткова. Разыходжанні адносна экспертных пошлін у межах МС захоўваюцца. «Беларускі бок па-ранейшаму лічыць, што фарміраванне Мытнага саюза, адзінай мытнай тэрыторыі выдасць да адмены экспертных пошлін ва ўзаемным гандлі. Расійская Федэрацыя і Казахстан — я падкрэсліваю, што гэта не рашэнне адной Расіі, на гэтым настойвае і Казахстан, — лічаць, што да фарміравання адзінай эканамічнай прасторы (АЭП) і набывання моцы ўсімі пагадненнямі, якія фарміруюць АЭП, у кожнага боку застаецца права збіраць экспертныя пошліны. Пры фарміраванні АЭП такіх магчымасцяў не застаецца», — сказаў першы віцэ-прэм'ер РФ Ігар Шувалаў.

Кабякоў, у сваю чаргу, паведаміў журналістам, што мытныя пошліны на нафту і нафтапрадукты будучы знятыя для Беларусі пасля падпісання і ратыфікацыі нашай краінай усяго пакета дакументаў па стварэнні АЭП. Мытныя пошліны на нафту і нафтапрадукты для Беларусі будучы знятыя аўтаматычна, не чакаючы, калі дакументы па АЭП падпішучы і ратыфікуюць Расія і Казахстан.

У пратаколе таксама замацавана захаванне да 1 ліпеня 2011 года дзейных ставак мытных пошлін на легкавыя аўтамабілі для фізічных асоб. Іх рэгуляванне нацыянальным заканадаўствам прадоўжана яшчэ амаль на год, што не можа не ўзрадаваць.

Такім чынам, Беларусь амаль здалася. Напэўна, усё

ж такі Лукашэнка не выйграў у нядаўняй «газавай вайне», хача ўсё ягоныя патрабаванні (кшталту аплаты за транзіт, падвышэння кошту транзіту і г.д.) былі выкананы. Больш за тое, прэзідэнт Беларусі звярнуўся да апанентаў Крамля — камуністаў і бізнесоўцаў. Ад яго імя асабістае бачанне «газавай вайны» было разаслана ў галоўны орган КІПРФ — газету «Праўда» і больш чым 80 бізнесоўцам Расіі. Як звычайна, вінаватым у «газавай вайне» было прызначана кіраўніцтва Расіі.

І вось тут Аляксандр Лукашэнка выклікаў моцную нервовую рэакцыю Крамля. І Крамль паказаў, што можа скарыстоўваць такія ж метады прапаганды, як і Лукашэнка. 4 ліпеня ў праграме «Надзвычайнае здарэнне» на расійскім тэлеканале НТВ быў паказаны дакументальны фільм «Хросны бацька». У ім гаварылася пра датычнасць вышэйшых службовых асоб Беларусі да загадкавай смерці віцэ-спікера Вярхоўнага Савета Генадзя Карпенкі, выкраданняў і забойстваў былога міністра ўнутраных спраў Юрыя Захаранкі, віцэ-спікера Вярхоўнага Савета, былога кіраўніка Цэнтрвыбаркама Віктара Ганчара, журналіста Дзмітрыя Завадскага, бізнесмена Анатоля Красоўскага. Акрамя таго, «прайшліся» і па асабістым жыцці Аляксандра Рыгоравіча.

Калі пшчыра, у фільме шмат нацягваў і нестыковак. Але сам факт, што Крамль (а ніхто не сумняецца, што кантроль над НТВ належыць Крамлю) паказаў, што ў адказ на антырасійскую прапаганду па БТ здолее зрабіць «антыбацькаўскую» прапаганду, уражае.

Зараз відавочна, што на маючых адбыцца прэзідэнцкіх выбарах у Беларусі Расія наўрад ці падтрымае Лукашэнку. Але і Крамль пакуль што не бачыць таго, хто б мог замяніць непрыдаткальнага Лукашэнку на больш спрыяльную фігуру.

Сітуацыя ў адносінах «двух братніх народаў» амаль дасягнула стадыі «халоднай вайны».

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

2

▼ НАВАНЫ РЭГІЁНАЎ

ВАРНЯНЫ. НОВЫЯ АДКРЫЦЦІ
МАСТАЦТВА МІНУЛАГА

У Варнянах, што на Астравеччыне, рамантуюць касцёл XVIII стагоддзя. У адной з закрытых пад саркомні была знойдзена фрэска з выявай ксядза. Постаць маладога паўнаватага чалавека надзіва рэалістычная. Відавочна, выява зробленая з натуральнага прадстаўляе канкрэтную асобу.

З храмам звязана першая згадка пра гэты населены пункт, калі ўладальніца маёнтка Марына Сангайлава ў 1462 годзе ахвяравала на будаўніцтва касцёла Божага Цела і плябані. Цяперашні касцёл Святога Юрыя быў пабудаваны паводле праекту дойлід А. Касакоўскага ў 1767–1769 гадах на месцы ранейшага. Касцёл вярнулі вернікам у 1990 годзе. Цяпер сярод іншых рэліквіяў тут будзе і гэты ацалелы твор мастацтва. Раней увесь касцёл быў шчодра распісаны, і нас яшчэ чакаюць цікавыя знаходкі.

ЗАЛЕССЕ. ЧАРГОВАЯ СПРОБА АДРАДЖЭННЯ

7 жніўня 2010 года ў маёнтку Міхала Клеафаса Агінскага адбыўся фестываль-кірмаш «Залессе запрашае сяброў». У праграме фестывалю — выстава-продаж вырабаў народных майстроў, экскурсія па маёнтку Агінскіх, канцэрт мастацкай самадзейнасці былых і цяперашніх жыхароў Залесся ды навакольных вёсак, а таксама гасцей з-за мяжы (Польшча, Літва, Латвія), танцавальны майстар-клас (вас навучаць першым крокам паланеза — вядомага ў даўніну танца). Тут можна было пакаштаваць традыцыйнай мясцовай стравай і напой, навучыцца іх гатаваць, сфатаграфавалася з «уладаром маёнтка» Агінскім, заказаць свой партрэт у мясцовага мастака, набыць сувеніры з візітоўкай Залесся, дары Залескай зямлі: бульбу і гародніну, грыбы і ягады, мёд, малако і мясцовыя сыры, «свойскія» яйкі і масла.

ЛУЖКІ. ШТО ПАТРЭБНА ЎЛАДАМ

Кіраўніцтва Шаркоўшчынскага раёна Віцебскай вобласці праігнаравала прапанову грамадскай праграмы рэалізацыі праекту ўзнаўлення старадаўняга мястэчка Лужкі. Такіх чыноўнікаў Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры Антон Астаповіч. Ён нагадаў, што гэта прапанова прагучала яшчэ ў мінулым месяцы ў Лужках на пасяджэнні круглага стала з удзелам прадстаўнікоў грамадскасці і мясцовых уладаў.

Астаповіч прапанаваў службоўцам падаць сумеснюю заяўку на грант для ўзнаўлення ў Лужках шэрагу помнікаў архітэктуры. Сярод іх — сінагога сярэдзіны XIX стагоддзя, звязаная з жыццём бацькі сучаснага ўртыцы Эліэзара Бен-Егуды (Лейзера Іцхака Перэльмана), які нарадзіўся ў Лужках у 1859 годзе і вучыўся ў мясцовым хедэры да 1872 года, а таксама водны млын канца XIX стагоддзя і старадаўняя брукаваная вуліца, якая злучае абодва помнікі. Як адзначыў Астаповіч, пазней была дасягнутая дамоўленасць паміж кіраўнікамі таварыства і мясцовымі ўладамі аб падрыхтоўцы сумеснай заяўкі на грант. Па яго словах, чыноўнікі запэўнілі кіраўнікоў таварыства, што пасля занясення сваёй прапановы ў заяўку яны адправяць яе па электроннай пошце да сярэдзіны дня 2 ліпеня. Але не адправілі.

ВІЦЕБСК. АДЗНАЧЫЛІ ДЗЕНЬ НАРОДЗІНАЎ

7 ліпеня выставай жыццё і дарогі стаўшага ізраільскай нацыянальнай кухні прыхільнікі знакамітага мастака Марка Шагала адзначылі чарговы дзень яго народзінаў. Афіцыйная дата нараджэння — 6 ліпеня, але святкаваў ён заўжды сёмага. «Верагодна, дата 07.07.1887 прыцягвала Марка Шагала сваёй магіяй», — мяркуе дырэктар дома-музея Марка Шагала Ларыса Хмяльніцкая. Сёння ў гэты дзень у Віцебску адкрылася выстава ізраільскай мастачкі Малкі Ценціпер «Веснавія мелодыі», а паэт Давід Сімановіч прадставіў сваю кнігу «Скрыпка Шагала, ці Тут засталася яго душа». Прайшлі іншыя мерапрыемствы.

МАСТЫ. ЭКС-ДЭПУТАТ ДЗЕЙНІЧАЕ

Дэпутат райсавета мінулага склікання Дзмітрый Кухлей атрымаў адказ на свой зварот наконт асвятлення пешаходнай дарожкі ў раёне вуліцы Лермантава і Будаўніцкай. Ад самага пачатку будаўніцтва новага мікрараёна праблема адсутнасці асвятлення на гэтым участку дарогі хвалювала жыхароў, якія былі вымушаныя дабірацца ў цэнтр горада па неасветленым участку дарогі. Жыхары неаднаразова звярталіся да мясцовых уладаў з просьбай вырашыць гэту праблему.

Зараз Дзмітрый Кухлей атрымаў адказ з ЖКГ, паводле якога ўсталяваны дадатковыя прыборы для асвятлення дарогі ў раёне гэтых вуліц.

▶ УЛАДА

ДНЯПРОЎСКІ РУБЕЖ

Іван БАРЫСАЎ

Улады не знайшлі часу, каб хоць крыху добраўпарадкаваць мемарыяльны комплекс «Дняпроўскі рубеж», які размешчаны ў Шклоўскім раёне на месцы баёў салдат 18-й казанскай (татарскай) стралковай дывізіі.

5 ліпеня 1941 года 18-я казанская (татарская) стралковая дывізія па загадзе камандуючага 20-й арміяй генерал-лейтэнанта Ф. М. Рамезева заняла абарону паблізу горада Шклова, пачала ўзводзіць абарончыя збудаванні і ў цяжкіх баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі мужна трымала абарону да 19 ліпеня 1941 года. Большая частка салдат 18-й дывізіі загінула ў няроўных баях, усяго ў ліпені 1941 года на баззе Дняпра палегла каля сямі тысяч воінаў.

▶ ПАМЯЦЬ

10 ГАДОЎ БЕЗ ЗМІТРА ЗАВАДСКАГА

Генадзь КЕСНЕР

Дзесьць гадоў таму, 7 ліпеня 2000 года, бяспедна знік аператар расійскага тэлеканала ГРТ, сябра ГА «Беларуская асацыяцыя журналістаў» (БАЗ) Зміцер Завадскі. Дзесьць гадоў ні родныя, ні блізкія, ні сябры, ні калегі Змітра не ведаюць, што з ім здарылася на самай справе.

У дзiesiąтую гадавіну знікнення калегі да пад'езду дома № 70 на сталічнай вуліцы Данілы Сердзіча, дзе жыў Зміцер Завадскі, прыйшлі журналісты, каб ўшанаваць памяць калегі. Былі тут і прадстаўнікі Першага канала расійскага тэлебачання, дзе калісьці працаваў тэлеаператар. На лаве перад пад'ездам устанавілі партрэт Змітра, на сцэцы знічкамі выклалі слова «Дзіма». Тыя, хто ведаў Завадскага асабіста, прыгадвалі цікавыя моманты з сустрэчаў з ім, вандроўкі і рыбалі, сумеснае баўленне часу...

«У БАЖа ёсць такая мэта — стварыць хроніку незалеж-

най журналістыкі. Зусім хутка споўніцца дваццаць год суверэнітэту і незалежнасці нашай краіны, і мы б хацелі стварыць гісторыю таго, што з намі адбывалася за гэтыя дваццаць гадоў, — сказала старшыня БАЖ Жанна Літвіна. — Тая работа рухаецца вельмі марудна, і адна з прычын, што ў гэтай гісторыі, гэтай хроніцы ёсць дзве трагічныя старонкі — лёс Змітра Завадскага і лёс Веранікі

▶ КЛОПАТ

ШКЛОВУ — ЛЯДОВЫ ПАЛАЦ

Ірына БЕГАНКІНА

На малой радзіме Аляксандра Лукашэвіч у горадзе Шклове пачалося ўзвядзенне лядовага палаца.

Пра тое, што будаўніцтва лядовага палаца ў Шклове пачнецца ў другім квартале 2010 года, яшчэ ў лютым паведамліў на прэс-канферэнцыі старшыня Шклоўскага райвыканкама Аляксандр Бойка.

Аднак доўгі час ніякіх прац па падрыхтоўцы да будаўніцтва не вялося, і жыхары Шклова пачалі ўжо пагаворваць пра тое, што рэалізацыя амбідыйнага праекта адкладзена з-за адсутнасці грошай у бюджэце.

Але незадоўга да візіту Аляксандра Рыгораўіча на гістарычную радзіму (кіраўнік дзяржавы наведваў Шклоўскі раён 18–19 чэрвеня і прыняў удзел у культурна-асветніцкай акцыі «Шклоў збірае сяброў») на баззе Дняпра, побач з

лыжаролернай трасай, з'явілася будаўнічая тэхніка. Пачаліся падрыхтоўчыя працы: здымаецца ўрадлівы грунт і адсыпаецца жвірам аснова пад будучы лядовы палац. Праект будзе фінансавана з трох крыніц: рэспубліканскага, абласнога і мясцовага бюджэтаў. Усяго на ўзвядзенне крытай лядовай арэны з трыбунай на 300 месцаў і добраўпарадкаванне тэрыторыі плануецца выдаткаваць каля 50 мільяртаў беларускіх рублёў. Увод у дзеянне лядовага палаца запланаваны на 2011 год.

Шмат хто з маіх землякоў, — кажа жыхар Шклова Міхаіл Кучарэнка, — здзіўляецца, навошта нашаму невялікаму раёну яшчэ і лядовы палац (у Шклоўскім раёне пражывае 32 тысячы чалавек, з іх у Шклове — 17,8 тысячы). У нас і так паўгода зіма. Раён датацыйны, даўгоў процьма, а тут яшчэ велізарныя грошы выкінуць на пабудову палаца. А колькі сродкаў запатрабуецца на яго ўтрыманне? У вёсцы Аляксандрыя, на радзіме Аляксандра Ры-

Чаркасавай. Гэтыя дзве старонкі недапісаныя, незавершаныя, на гэтых старонках на сённяшні дзень няма імёнаў людзей, якія вінаватыя ў тым гвалце, які быў здзейснены з нашых калегаў. Пакуль мы сюды прыходзім, я ўпэўнена, што кожны з нас будзе памятаць, што гэтыя старонкі трэба дапісаць. Інакш не можа быць гісторыі незалежнай беларускай журналістыкі».

Святлана Завадская ў той чорны дзень не прадчувала, што яе мужу пагражае небяспека, але калі гэта здарылася, яна была нібы ашаламленая. Паводле яе слоў, зразумець пачуцці сваякоў зніклых могуць толькі тыя, хто перажывіў нешта падобнае — настолькі гэта цяжка.

Вольга Рыгораўна Завадская падзякавала ўсім, хто прыйшоў да дому, дзе жыў Зміцер. «Я ніводнага дня не адчувала, што засталася без вашай дапамогі... І напярэдадні прэзідэнцкай кампаніі я хачу пажадаць, каб вы пісалі такія матэрыялы, якія б даходзілі да сэрцаў выбаршчыкаў, ...каб ніколі не паўтарыліся такія трагедыі, як з маім сынам, а таксама з Ганчарам, Красоўскім, Захаранкам», — сказала Вольга Рыгораўна.

гаворачі, пабудавалі велізарны для невялікага населенага пункта фізкультурна-аздараўленчы комплекс з басейнам, дык цяпер сюды возіць школьнікаў з усяго Шклоўскага раёна і нават суседняй Віцебскай вобласці, накіроўваюць працаўнікоў шклоўскіх і круглянскіх прадпрыемстваў, і ўсё адно ФАК прыносіць толькі страты. Акрамя таго, наяўнасць лядовага палаца прадугледжвае, што ў Шклове будзе і хакейная каманда майстроў. А адкуль у Шклове хакеісты? Давядзецца клікаць «варэгаў», і гэта пры тым, што футбалісты каманды «Спартак», якая прадстаўляе Шклоў у другім дывізіёне чэмпіянату Беларусі, свае мізэрныя зарплаты своеасабова атрымліваць не могуць. Хіба Рыгораўіч з сынамі прыедуць сюды гуляць...

Нават калі лядовы палац у Шклове і пабудуецца, для большасці жыхароў раёна яго паслугі будуць папросту недаступныя, бо зарплаты ў землякоў прэзідэнта пакадаюць жадаць лепшага.

Такое стаўленне ўладаў Шклоўскага раёна да ўшанавання памяці загінуўшых воінаў выклікае вялікае здзіўленне, тым больш, што яшчэ напачатку чэрвеня старшыня Магілёўскага аблвыканкама Пётр Руднік паставіў задачу: да святаў наведзі парадка на ўсіх мемарыяльных комплексах, месцах баявой і воінскай славы, пахаваннях воінаў і партызан Вялікай Айчыннай вайны (усяго такіх аб'ектаў у Магілёўскай вобласці 2078). Здаецца, загад старшыні аблвыканкама для кіраўнікоў Шклоўскага раёна неабавязковы.

«У нас наводзяць «паказуху» там, дзе можа кіннуць вока высо-

кае начальства, а там, дзе ў 1941 годзе загінулі тысячы людзей, нават палец аб палец не стукнулі. Калі б яны памяталі, хто за іх тады паміраў, навялі б хоць элементарны парадка. Але ж ім лепш адзначаць перамогі і ім ганарыцца», — скарызіцца ініцыятар узвядзення мемарыяльнага комплексу Міхаіл Кучарэнка.

Дапамагчы шклоўскім уладам 5 ліпеня вырашылі актывісты кампаніі «Гавары праўду!» Шклова і Бялыніч. І ўжо праз дзесьць хвілін пасля таго, як яны пачалі наводзіць парадка на «Дняпроўскім рубяжы», на мемарыял прыехалі супрацоўнікі Шклоўскай міліцыі. Яны казалі,

што ў райаддзел патэлефанавалі мясцовыя жыхары і паведамлілі, што на мемарыяльным комплексе знаходзяцца незнаёмыя людзі, якія немаюць права быць у гэтым месцы, і загадаў іх вывесці.

«Мы патлумачылі міліцыянерам, што з'яўляемся актывістамі кампаніі «Гавары праўду!», уручылі ім візітоўкі Уладзіміра Някляева і прапанавалі дапамагчы ў ўборцы тэрыторыі комплексу, — расказаў актывіст кампаніі Алег Мяцеліца. — Супрацоўнікі міліцыі нашу прапанову не падтрымалі, спаслаўшыся на тое, што вельмі занятыя па службе.

ТВДНЁВЫ АГЛЯД

ПАД УВАГАЙ —
ІНТЭРНЭТ

Сяргей САЛАУЕЎ

Ад пачатку тыдня інтэрнэт у Беларусі жыве па-новаму. Зараз інтэрнэт-карыстальнікі мусяць «фільтраваць базар» на форумах і ў абмеркаваннях. Бо не дай божа хтосьці паскардзіцца на некарэктны выказванні, і ўсё — крымінальны артыкул аб «абразе гонару і годнасці». Альбо наўпрост заблакуюць і сайты, і форуму.

Пастановай Аператыўна-аналітычнага цэнтру пры прэзідэнце і Міністэрства сувязі і інфарматызацыі ад 29 чэрвеня зацверджана палажэнне аб парадку абмежавання доступу карыстальнікаў інтэрнэт-паслуг да інфармацыі, забароненай да распаўсюджвання ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі.

Спіс абмежаванага доступу фарміруецца Дзяржаўнай інспекцыяй па электрасувязі Міністэрства сувязі і інфарматызацыі (РУП «БелДЭ») на падставе рашэнняў кіраўнікоў Камітэта дзяржаўнага кантролю, Генеральнай пракуратуры, ААЦ, рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання.

Аб прынятым рашэнні на працягу трох працоўных дзён накіроўваецца адпаведнае паведамленне БелДЭ і ўладальніку (уласніку) інтэрнэт-рэсурсу, доступ да якога абмяжоўваецца, пры ўмове знаходжання рэсурсу ў нацыянальным сегменце сеткі інтэрнэт.

У паведамленні ўказваюцца: ідэнтыфікатары інтэрнэт-рэсурсу, доступ да якога падлягае абмежаванню; падставы для абмежавання доступу са спасылкай на норму заканадаўчага акта, у адпаведнасці з якой інфармацыя забаронена да распаўсюджвання.

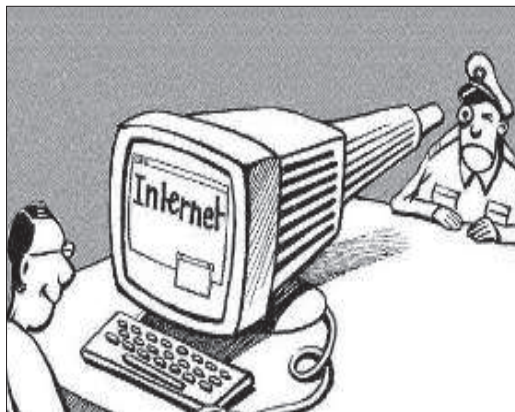
Юрыдычныя асобы, іх філіялы і прадстаўніцтвы, а таксама індывідуальныя прадпрымальнікі і грамадзяне маюць права звяртацца ва ўпаўнаважаныя дзяржаўныя органы з прапановамі аб фарміраванні спісу абмежаванага доступу.

Днямі «пад кабылу» трапіла адна са старэйшых беларускіх палітычных партый — Партыя БНФ. Міністэрства юстыцыі вынесла ёй пісьмовае папярэджанне

То бок, любіць грамадзянін можа папрасіць абмежаваць нейкія інтэрнэт-рэсурсы для ўсіх астатніх карыстальнікаў. Пры гэтым абскардзіць гэта рашэнне можна толькі ў судовым парадку. На суд пойдзе проціма грошай і месцаў два часу. Неблагі сродак напоўняць бюджэт!

І, што самае галоўнае, гэта сістэма пачала дзейнічаць! Не працуе інтэрнэт-сайт газеты «Віцебскі кур'ер».

Як паведаміла БелаПАН заснавальнік газеты Вольга Карач, сайт размяшчаецца па адрасе www.kurier.vitebsk.by і абслугоўваецца Віцебскім аддзяленнем РУП «Белтэлекам». «Мы

звязліся з «Белтэлекамам», і нам паведамілі, што паступіла заяўка на блакаванне сайта. Нам далі нумар тэлефона, па якім можна даведацца падрабязнасці, але там ніхто не адказвае», — сказала Карач.

Вось тут усё ў дзеянні — і нейкі «ананім», які запатрабаваў закрыццё сайта, і «Белтэлекам», які імгненна заблакаваў сайт, і парушэнне правоў заснавальнікаў сайта, і парушэнне правоў грамадзян на атрыманне той інфармацыі, якая ім даступна. Здавалася б, не хочашчы чытаць сайт «Віцебскага кур'ера», — дык проста на сваім кампутары ўнесі яго ў спіс непажаданых альбо заблакаваны! Але не — трэба, каб іншыя яго не чыталі. Па прычынах таго, што там табе проста нешта не падабаецца.

Так можна закрыць мноства сайтаў. З палажэння аб інтэрнэт-фільтрацыі ў яго выніковым варыянце знятыя найбольш адвясныя пункты. Пра гэта 6 ліпеня на прэс-канферэнцыі ў Мінску паведаміў намеснік старшыні кіраўніцтва асацыяцыі «Белінфам» генеральны дырэктар УП «Надзейныя праграмы» (TUT.BY) Юрый Зісер.

Тым не менш сутнасць дакумента засталася ранейшай. «Усё адно ёсць чорныя спісы, усё будзе фільтраваць. Гэта значыць, што, цалкам магчыма, праз нейкі час мы ўбачым, што для дзяржаўных устаноў і прадпрыемстваў нейкія сайты стануць папросту не бачныя», — разважае Зісер. Разам з тым, паводле меркавання

экспертаў, такія меры будуць толькі стымуляваць рост індывідуальных падключэнняў да інтэрнэта. Гендырэктар УП «Надзейныя праграмы» таксама адзначыў, што выніковы варыянт дакумента не прадугледжвае кантэнт-фільтрацыю, якая прапанавалася ў чарновых версіях дакумента, што трапілі ў прэсу.

А які сэнс кантэнт-фільтрацыі, калі сам кантэнт будзе небачны? Таму папросту скараціліся высылкі на фільтрацыю, што цалкам адпавядае дырэктыве прэзідэнта аб эканоміі і беражлівасці. Асабліва ва ўмовах «гэ-

завых войнаў» і неабходнасці эканоміі энергарэсурсаў. Карацей, калі выходзіць з памяшкання, правярце, ці выключылі вы сайт і ці пагаслі святло.

Але «што напісана пяром, тое не вырубіш сякерай». У адным з мінскіх выдавецтваў падрыхтаваны да выдання двухтомнік выбраных твораў Ларысы Геніюш (1910–1983). Кніга выйдзе з друку да 100-годдзя з дня нараджэння паэткі — 9 жніўня, паведаміў даследчык творчасці Геніюш намеснік старшыні Саюза беларускіх пісьмнікаў Міхась Скобла.

Паводле яго слоў, у першы том збору твораў увайшлі вершы і паэмы: выбранае з прыжыццёвых кніг і публікацый у маладаступнай перыядыцы, прычым 74 вершы друкуюцца ўпершыню. У другі том увайшла мемуарная проза: «Споведзь» і «Сто ранаў у сэрца»; асобны раздзел кнігі склалі лісты, большасць з якіх друкуецца ўпершыню.

У прадмове да двухтомніка Скобла адзначае, што «адным з першых крокаў сапраўды беларускіх улады стане рэабілітацыя Ларысы Геніюш і належнае ўшанаванне яе памяці». Нягледзячы на тое, што зараз афіцыйныя ўлады Беларусі не вельмі шануюць паэтку.

Ну і днямі «пад кабылу» трапіла адна са старэйшых беларускіх палітычных партый — Партыя БНФ. Міністэрства юстыцыі вынесла ёй пісьмовае папярэджанне. Міністэрства прызнаў нелегітымным нечарговы XIII з'езд Партыі БНФ 29 мая 2010 года, а яго рашэнні — неправамоцнымі.

Вывучэнне дакументаў, якія тычацца з'езда, паказала, што рашэнне наконкрэтнае правядзення з'езда прыняў 18 красавіка 2010 года сям Партыі БНФ. На гэтым жа пасяджэнні быў устаноўлены парадок вылучэння дэлегатаў з'езда, паводле якога значная колькасць дэлегатаў падлягала не выбару, а прызначэнню. «Дадзеным рашэннем быў парушаны адзін з асноўных прынцыпаў дзейнасці палітычных партый, устаноўленых законам «Аб палітычных партыях», — прынцып дэмакратызму, а таксама ўласны статут партыі», — лічаць у міністэрстве.

Нагадаем, што на гэтым з'ездзе кандыдатам у прэзідэнты ад Партыі БНФ было вырашана вылучыць Рыгора Костусева. Што зараз БНФ будзе рабіць са сваімі кандыдатам?

ФІГУРЫ ТЫДНЯ

АЛЯКСАНДР ГРЫГАРАЎ

Былы міністр спорту і турызму Аляксандр Грыгараў узначаліў Беларускую федэрацыю веславання, якой кіраваў старшыня праўлення Нацыянальнага банка Беларусі Пётр Пракопавіч. Кіраўнік Нацбанка не сышоў са спартыўнага поля ўвогуле і быў абраны старшынёй новастворанай на мінулым тыдні асацыяцыі «Беларускі саюз веслярных відаў спорту». Пад гэтай шыльдай зараз аб'яднаныя Беларуская федэрацыя веславання і Беларуская асацыяцыя каноэ. Замена рулявога адбылася і ў каноэстаў — замест былога міністра гандлю Аляксандра Іванкова старшынёй Беларускай асацыяцыі каноэ стаў міністр прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Уладзімір Цалко.

Прызначаны старшынёй Беларускай федэрацыі веславання Аляксандр Грыгараў цяпер кіруе Вышэйшай школай трэнераў пры Беларускім дзяржаўным універсітэце фізічнай культуры, а таксама з'яўляецца яшчэ і старшынёй Беларускай федэрацыі аматарскага бокса.

«Як стаў старшынёй федэрацыі веславання? Мне патэлефанаваў Пётр Пракопавіч, распавёў пра плануемае стварэнне саюза веслярных відаў спорту і папрасіў дапамагчы. Ведаю, што Пётр Пятровіч чалавек вельмі заняты, нагрузка ў яго вялікая, а я з сітуацыяй у акадэмічным веславанні знаёмы надрэзна, дык чаму не дапамагчы? Услед за стварэннем Беларускага саюза веслярных відаў спорту адбылася канферэнцыя Беларускай федэрацыі веславання, на якой мяне абралі яе кіраўніком. Што да маёй занятасці ў федэрацыі бокса, то гэта мне не перашкодзіць. Калі быў міністрам, даводзілася курыраваць і ўнікаць у больш за сотню відаў спорту», — расказаў Аляксандр Грыгараў журналісту БЕЛТА пра абставіны свайго прызначэння. Цяпер галоўныя клопаты спецыяліста будуць звязаныя з правядзеннем моладзевых (да 23 гадоў) чэмпіянату па акадэмічным веславанні, які пройдзе 18–26 ліпеня ў Брэсце.

ДЫЯНА АРБЕНІНА

Лідэр расійскага гурта «Ночныя снайперы» Дыяна Арбеніна не супраць таго, каб яе прылічылі да беларускіх выканаўцаў. Як паведаваў сайт www.udf.by, спявачка неабаякаявая і да беларускай мовы. Аднойчы на канцэрце ў Віцебску яна праспявала народную песню «Зазялі зоркі», а цяпер разважае, што можна запісаць для праекта «Тузін. Перазагрузка–2».

Сёлетні дзень нараджэння Дыяна адзначае канцэртам у Мінску — 7 ліпеня ў сталічным клубе «Рэактар». Дыяна кажа, што нада сумуе па выступе ў Беларусі. Прынамсі, у Мінску яна не выступала амаль два гады. «Даўно карцела зрабіць канцэрт да дня народзінаў у беларускіх сталіцы ды паклікаць усіх родных і знаёмых. Урэшце, гэта атрымалася, і тое мяне натхняе. Гэтага канцэрта чакаю з нейкім асаблівым пачуццём», — кажа спявачка, якая адзначае 36 гадоў.

Павіншаваць Дыяну прыйдзе беларуская рок-князьёна Кася Камоцкая і яшчэ некаторыя айчыныя рок-зоркі.

СЯРГЕЙ СІДОРСКИ

Прэм'ер-міністр Беларусі Сяргей Сідорскі агучыў недэплататыўную тэзу пра тое, што кітайская прадукцыя бывае кепскай якасці. Выступаючы на пасяджэнні прэзідыума Савета Міністраў, чыноўнік сказаў, што непакоі выклікае якасць абсталявання, якое пастаўляецца кітайскім бокам на стварэння новай магутнасці беларускіх цэментных заводаў «Крычаўцэментнашэфер» і «Краснасельскбудматэрыялы».

«Пайшло першае абсталяванне (з Кітая). Яно прыйшло непафарбаванае, нямытае, нячышчанае. Мясце гэты нацыярожае», — сказаў прэм'ер-міністр, дадаўшы, што «хацеў бы вырашыць гэтыя пытанні, каб першы блін не быў і зноў сабаку».

Міністр архітэктуры і будаўніцтва Аляксандр Селязнёў, у сваю чаргу, адзначыў, што падчас прыняцця першай партыі абсталявання 15 мая на Беларускім цэментным заводзе «на будаўнічай пляцоўцы былі выяўленыя дэфекты ў выглядзе няякаснай зваркі асобных вузлоў абсталявання і яго афарбоўкі». Выпраўленнем кітайскіх дэфектаў займаюцца беларускія спецыялісты за кошт кампаніі СІТІС.

Каб выправіць хібы, кітайскі бок вырашыў павялічыць колькасць спецыялістаў на беларускіх пляцоўках для прыёму абсталявання ды наняць для працы яшчэ і французскую інжынерную кампанію, каб ім на заводах дапамагалі адсочваць якасць вырабу абсталявання. Праўда, з такім падыходам не згодны Сяргей Сідорскі, які падкрэсліў, што гэта зробіць праект даражэйшым, бо бесплатна французы працаваць не будуць.

АЗБУКА ПАЛІТАЛОГІІ

ЭЛІТА ЎМОЎНАЯ І САПРАЎДНАЯ

Сяргей НІКАЛЮК

Эліта — прадукт адкрытага грамадства, прадукт палітычнай канкурэнцыі. Там, дзе ва ўладу трапляюць шляхам прызначэння, фармуюцца клікі.

Першы летні месяц падараваў журналістам і аналітыкам чарговую беларуска-расійскую «вайну», гэтым разам газавую. Беспарапоўе тым, хто піша, не пагражае, а гэта ва ўмовах крызісу не можа не радаваць. Пік «вайны» прыпаў на 22 чэрвеня. Сімвалічная дата, але без яе, паводле афіцыйнай версіі, была б немагчымая «наша Перамога».

Хто перамог гэтым разам — пытанне адкрытае. Куранят, як вядома, лічаць ўвосені, і тое, што сёння ўспрымаецца як перамога, заўтра можа ператварыцца ў паразу. Адзіны закон, які дзейнічае ў грамадстве, — гэта закон неспадзяваных наступстваў. Лёс аднаго з ініцыятараў падзей 69-гадовай даўніны — таму відэаочнае пацвярджэнне.

Войны пачынаюць вярхі. Яны могуць перамагчы або праіграць, нізкі ж заўсёды ў проігрышы. Яны — расходны матэрыял любой вайны. Вядомы спецыяліст па масавай перапрацоўцы насельніцтва ў «нашу Перамогу» перад штурмам Берліна на гэты конт прамовіў: «Ваньков не жалеть — бабы новых нараджаюць!» У адным з мінскіх скверкаў па рашэнні ўдзячых беларускіх вярхоў усталяваны грамадскія бюсты гэтым шчодраму спецыялісту.

Імпартныя словы

Тых, хто знаходзіцца наверху, у нас апошнім часам пачалі называць «элітай». Слова гэта імпартнае (фр. elite — абраны, лепшы). Імпартнае слова — справа няхитрая, значна складаней імпартнаваць сутнасць, якую яно абазначае. Далека не факт, што вярхі ў Беларусі камплектуюцца выключна з лепшых.

Тут шмат што, калі не ўсё, вызначаеца механізмам фармавання вярхоў. У залежнасці ад механізму фармавання, эліты прынята дзяліць на адкрытыя і закрытыя. Тыповы прыклад адкрытай эліты — зборная па любым відзе спорту. Адкрытую эліту фармуе неэліта. У нашым прыкладзе — гэта трэнер. Сам ён на месца ў камандзе не прэтэндуе, аднак адказвае за вынік. Таму трэнер зацікаўлены ў тым, каб дзверы ў каманду заўсёды былі адчыненыя для новых талентаў. Гульцы ж зборнай такой зацікаўленасці не адчуваюць. Кожны талент збоку ўяўляе для іх патэнцыйную пагрозу.

Калі гульцы аднойчы сфармаванай зборнай па якіх-небудзь прычынах атрымліваюць права самастойна вырашаць пытанні камплектавання каманды, то негатывныя наступствы такой самастойнасці не прымушаюць сябе доўга чакаць. Па-першае, працэс кадравай ратацыі замаруджаецца. Па-другое, на месца выбылых праз натуральныя прычыны гуль-

цоў ветэраны каманды падбяраюць далёка не самых здольных навабранцаў.

Паступова зменіцца і сама мэта існавання каманды. Ад выканання пэўнай місіі (перамогі ў чэмпіянаце) гульцы перойдуць да змагання за захаванне сваіх статусаў чальцоў зборнай. Сябе на іншай працы яны ўжо не змогуць уявіць. На мове паліталогіі гэта называецца трансфармацыяй эліты развіцця ў эліту status quo. Калі першая складалася з абраных і лепшых, то другая — з прызначаных і пасрэдных. Але гэта ўжо не эліта. Гэта — кліка. Слова, зноў жа, імпартнае (фр. clique — хейра, банда), у нас пад ім прынята разумець кампанію людзей, якія імкнуцца любымі сродкамі дасягнуць якіх-небудзь нізкіх, карысных мэтаў.

У свой час Сталін спрабаваў не дапусціць фармавання клікі шляхам палітыкі «кадравых чыстака». Сацыяльны ліфт пры ім даволі жвава дастаўляў учорашніх сялян і працоўных на наменклатурныя павярхі, якія ўвесь час вызваліліся. Смерць правадыра спыніла сацыяльны ліфт, таму што, адмяніўшы тэрор, наменклатура не рапшылася замяніць яго адкрытай палітычнай канкурэнцыяй. Краіна пачала марудна, але няўхільна ўпадаць у старэчы маразм, і вышэйшыя кіраўнікі краіны калі і пакідалі свае кабінеты, то выключна наперад нагамі.

У патрэбны час у патрэбны месцы

Такім чынам, якасць эліты вызначаецца механізмам яе фармавання. Зразумела, што ў заходнім разуменні эліты ў нас няма. У нас — выключна клікі. Заходняя эліта — прадукт адкрытага грамадства. Каб патрапіць у яе шэрагі, прэтэндэнт неабходна распрацаваць пэўны праект будучыні і прапанаваць яго грамадству. Праект гэты, хутчэй за ўсё, будзе далёка не адзіным, і ён пачне канкураваць з іншымі праектамі.

Аўтар праекту-пераможцы атрымлівае народны мандат на яго рэалізацыю, а з ім і пропуск у эліту. Першапачаткова — мясцовую. У выпадку паспяховай рэалізацыі праекту — у рэгіянальную. Толькі асвоішы пачатковыя ўзроўні, ён зможа выйсці на нацыянальнае палітычнае поле. Шматступенны механізм зводзіць да мінімуму верагоднасць траплення на верхні ўзровень палітыкаў-выскачак, што само па сабе — добра. Але ёсць і яшчэ адзін плюс: усе элітныя ўзроўні запэўніваюцца людзьмі, якія здольныя думаць праектна.

Ва ўмовах адсутнасці палітычнай канкурэнцыі «эліты» фармуюцца шляхам прызначэння. Тут важна апынуцца ў патрэбны час у патрэбны месцы і зрабіць на патрэбнага чалавека добрае ўражанне. Хто сёння кіруе Расіяй? Па-першае,

былія калегі Пуціна па КДБ; па-другое, былія калегі Пуціна па працы ў мэрыі Пецярбурга; па-трэцяе, былія суседзі Пуціна па дачным кааператыве «Возера».

Калі пры канкурэнтным адборы чалавек упрыгожвае месца, то пры адборы шляхам прызначэння месца ўпрыгожвае чалавека. Адсюль і прыказка: «Я — начальнік, ты — дурань». Асабістыя якасці ролі не адыгрываюць. Усё вызначае пасада. Таму прыказка мае вельмі лагічны працяг: «Ты — начальнік, я — дурань». Гісторыя беларускай дзяржаўнасці дае нам шэраг прыкладаў, калі высокія начальнікі, якія яшчэ ўчора вызначалі лёсы тысяч людзей, на наступны дзень становіліся літаральна нікім.

І напрыканцы прывяду словы чалавека, чыя кампетэнцыя ў пытаннях фармавання беларускай «эліты» не выклікае сумневаў: «Возле кормушки, имя которой власть, все хрюкает одинаково: и красивые, и бельё». І сапраўды, менавіта рохканнем каля кармушкі — вось якой шановай справай і заняты «элітныя» прызначэнцы, таму адрозніць іх адно ад аднаго зусім не проста.

Маркс меў рацыю

У апошні час на незалежных сайтах з'явіўся шэраг артыкулаў пра двух былых — Н. І. Ш., якія ў сваім «элітным» жыцці нібы актыўна варагавалі паміж сабой. Што ў гэтых артыкулах праўда, а што выдумка — меркаваць не бяруся, са свечкай, як кажучы, у нагах не стаяў. Але вось уявіць сабе, што канфілікт паміж імі мог разгарнуцца з-за рознага бачання будучыні Беларусі, я не ў стане. Прычына маёй бездапаможнасці ляжыць на паверхні: ні Н., ні Ш. сваіх праектаў будучыні ні разу публічна не прад'явілі.

Публічнасць — яшчэ адна рыса, якая адрознівае прадстаўнікоў эліты ад прызначэнцаў з клікі. Пры ўключаных кінакамерах каля кармушкі не рохкаюць. Пры ўключаных кінакамерах канспектуюць найвышэйшыя ўказанні або ўскокваюць і стаяць на вышэйшай, дэманструючы гатоўнасць рапартаваць.

Адсутнасць публічнасці прыводзіць палітыку «пад дыван». Выпадковаму назіральніку (чытай, народу) дазваляецца толькі пазнаёміцца з прынятымі «пад дываном» рашэннямі, ды і тое далёка не з усімі. Сам жа працэс прыняцця рашэнняў ахутваецца таямніцай. Закрывае пасяджэнне, на якім дэпутаты 30 чэрвеня нібыта ратыфікавалі Мытны кодэкс, — прыклад такога таямства. І, як высветлілася, сапраўды ж ратыфікавалі.

Меў рацыю Маркс, калі сцвярджаў, што ўсеагульны дух бюракратыі — таямніца. Здавалася б, дэпутаты — выбараннікі народа, а бюракраты — прызначэнцы. Пра якую талдыгульнасць духу можна казаць? Аднак у Беларусі можна. Вось толькі не магу зразумець, праз выбранне бюракратыі або праз прызначэнне дэпутатаў? Але пакуль пытанне гэта канчаткова не высветлена, я б параіў дэпутатам кіравацца парадай Джэймса Мэдзісана — аднаго з бацькоў-заснавальнікаў амерыканскай дзяржаўнасці: «Народны ўрад без дасведчанасці народа і без сродкаў яе забеспячэння — гэта толькі прапаганда для фарсу або трагедыя, а магчыма, і да аднаго, і да другога. Досвед заўсёды будзе кіраваць неувітвам, і людзі, якія маюць намер кіраваць сабой самі, павінны ўзброіць сябе сілай, якую даюць веды».

Патрыятызм як

вытворная дэмакратыі

Там, дзе няма публічнасці, не бывае і адказнасці перад грамадствам. У лепшым выпадку, прызначэнец будзе адказваць перад іншым, вышэйшым прызначэнцам. Але гэта яшчэ не самае страшнае. Безадказнасць прызначэнцаў спараджае безадказнасць грамадства. У гэтым апошняга вінаватца кіраўнікі дзяржавы з Днём незалежнасці ёсць выдатныя словы:

«Страна талантов и патриотов — вот что такое Беларусь».

Што да талентаў, то ўсе мы належым да віду homo sapiens і ўжо хаця б таму наўрад ці істотна адрозніваемся па сваіх прыродных здольнасцях ад прадстаўнікоў іншых народаў. Іншая справа, ці маюць патэнцыйныя беларускія таленты магчымасць рэалізавацца. У адной з «Азбук паліталогіі» я ўжо параўноўваў колькасць падзеных заявак у Сусветную арганізацыю інтэлектуальнай уласнасці ад Расіі і ЗША за мінулы год: ад Расіі — 569, ад ЗША — 45,8 тысяч. Вось і вер пасля гэтага гумарысту Загорнаву з нагоды тугасці амерыканцаў! Украіна падала 70 заявак. Па Беларусі звестак у мяне няма, але не думаю, што мы істотна апырадылі нашу паўднёвую суседку.

А цяпер наконот патрыятызму. Сацыялагі НІСЭПД рэгулярна вымераюць колькасць жаданых пераехаць з Беларусі ў іншыя краіны на ПМЖ. Колькасць такіх «патрыяэтаў» за апошнія 10 гадоў не апускалася ніжэй за 42 працэнты. Сярод іх пераважаюць людзі маладыя і адукаваныя. Зразумець іх нескладана. У роднай краіне яны не маюць шанцаў самарэалізавацца.

Патрыятызм — пачуццё, сутнасць якога з'яўляецца любоў да Айчыны і гатоўнасць падпарадкаваць яе інтарэсам свае асабістыя. Такое пачуццё можа быць толькі ўзаемным. Сумнеўна, каб «эліты», якія рохкаюць каля дзяржаўнай кармушкі, былі на гэта здольныя.

Звярніце ўвагу на апошняю калонку табліцы. Калі страты забітых і параненых Расійскай імперыі былі супастаўнымі са стратамі іншых краін-удзельніц, то ў палон падданых расійскага імператара здавалася ў 12,5 разы часцей за англічан, у 5,4 разы — за французаў і ў 3,9 разы — за немцаў. Патрыятызм, такім чынам, з'яўляецца вытворнай ад узроўню дэмакратыі. Але ў першую сусветную вайну, здаючы ў палон, падданыя расійскага імператара не пераходзілі на бок суперніка. Падчас жа другой сусветнай з савецкіх ваеннапалонных немцы фармавалі войскі. Усё заканамерна. Маршалам, што рохкаюць каля карыта ўлады, на патрыятызм «Ванькаў» разлічвацца не даводзілася.

СТРАТЫ Ў ПЕРШАЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЕ, МЛН. ЧАЛАВЕК			
Краіны	Забітыя	Параненыя	Палонныя
Францыя	1,388	3,044	0,446
Англія	0,947	2,122	0,192
Германія	1,808	4,247	0,618
Расійская імперыя	1,650	3,850	2,4

Падчас Вялікай Айчыннай вайны патрапілі ў палон і зніклі без вестак 4 559 000 савецкіх вайскоўцаў і 500 тысяч ваенназабытых, мабілізаваных, але не залічаных у спісы войскаў

КАНФЕРЭНЦЫЯ

«ТРЭЦІ СЕКТАР» РЫХТУЕЦЦА ДА БЕРЛІНСКАГА ФОРУМУ

Генадзь КЕСНЕР

«Дарожная карта «Усходняга партнёрства» для Беларусі» — канферэнцыя Нацыянальнага форуму грамадзянскай супольнасці пад такой назвай прайшла ў Мінскім міжнародным адукацыйным цэнтры імя Яханэса Рау. Удзел у мерапрыемстве ўзялі больш за сто прадстаўнікоў няўрадавых арганізацый.

Як адзначыў прадстаўнік Кіраўнічага камітэту Форума грамадзянскай супольнасці «Усходняга партнёрства», старшыня Першай прапоўнай групы ФГС УП Сяргей Мацкевіч, гэта канферэнцыя, у аргамітэце якой уваходзілі семнаццаць няўрадавых арганізацый Беларусі, — важнае мерапрыемства ў межах падрыхтоўкі да Другога Форуму ГС УП, які пройдзе ў лістападзе бягучага года ў Берліне.

Сяргей Мацкевіч нагадаў, што 7 мая 2009 года Беларусь

разам з яшчэ пяццю краінамі былога СССР падпісала ўстаноўчую дэкларацыю «Усходняга партнёрства», чым засведчыла, што ў яе развіцці ёсць і еўрапейскі вектар. «Але беларускія арганізацыі задаюцца гэтага далучыліся да ўключэння ў гэты працэс беларускай грамадзянскай супольнасці, — адзначыў прамоўца. — Пачынаючы з 2008 года, мы правялі 4–5 буйных мерапрыемстваў, накіраваных на тое, каб беларуская дэлегацыя на форуме грамадзянскай супольнасці ў Бруселі мела кансалідаваную пазіцыю, і гэта ў нас атрымалася... Мы хацелі, каб ФГС стаўся не аднароўным мерапрыемствам, як гэта першапачаткова планавала Еўракамсія, а пастаянна дзеючым суб'ектам. Наша пазіцыя на Брусельскім форуме змяніла парадумленне, і такім чынам механізм быў запущаны».

«Рэформы ў суседніх краінах-партнёрах вымагаюць больш актыўнага ўдзелу грамадзянскай супольнасці для паліпашэння справяднасці дзяржаўных інстытутаў і для павышэння

даверу да іх, — адзначыў намеснік кіраўніча прадстаўніцтва Еўрасаюза ў Беларусі Яніс Айзсалніекс. — Дзея гэтага вялікая ўвага была звернута на ўцягванне грамадзянскай супольнасці ў ініцыятыву «Усходняга партнёрства»... Нягледзячы на тое, што Берлінскі форум ГС будзе арганізаваны Еўрапейскай камісіяй і прыняты ў сябе Міністэрствам замежных спраў Германіі, усе рашэнні датычна мэтаў, сусэрч і праграмных пытаньняў будучы прымаша на падставе прапановаў Кіраўнічага камітэту, які быў абраны на мінулым форуме... Цяперашнюю канферэнцыю прадстаўніцтва Еўрасаюза разглядае як важную незалежную ініцыятыву грамадзянскай супольнасці з мэтай падрыхтавацца да працы Форуму ГС ў Берліне».

Свае прапановы ўдзельнікі канферэнцыі вылучалі і абмяркоўвалі ў чатырох працоўных групах — «Дэмакратыя, правы чалавека, належае дзяржаўнае кіраванне і стабільнасць», «Эканамічная інтэграцыя і збліжэнне з палітычнымі курсамі ЕС»,

«Навакольнае асяроддзе, змяненне клімату і энергетычная бяспека» і «Кантакты паміж людзьмі».

Старшыня ГА «Беларуская асацыяцыя журналістаў» Жанна Літвіна, выступаючы ў першай секцыі, закранула праблемы незалежных мас-медыя як суб'екта грамадзянскай супольнасці Беларусі.

«Першая — роўныя эканамічныя ўмовы для ўсіх мас-медыя з рознай формай уласнасці. Гэта самае важнае і прыныповае, каб разбурыць манополію выканаўчай улады на інфармацыйную прастору. Другая па значнасці праблема — доступ да інфармацыі. У нас існуе закон аб дзяржслужбе, які дазваляе абмяжоўваць доступ да інфармацыі журналістам... Яшчэ існуе інстытут акрэдытацыі, які мы таксама адносім да блоку доступу да інфармацыі. Нашым калегам, якія працуюць на замежных СМІ, адмаўляюць у акрэдытацыі і паралельна прыцягваюць да адказнасці за дзейнасць без акрэдытацыі. На сённяшні дзень атрымалі папярэджанні ад пракуратуры,

следчых органаў, ад КДБ больш за дваццаць нашых калег. Трэці момант — прывядзенне беларускага заканадаўства ў адпаведнасць з міжнароднымі нормамі і стандартамі. У якасці першых, прамежавых індикатараў, якія б сведчылі пра тое, што ў нас пачынаюцца нейкія станоўчыя працэсы, трэба разглядаць вяртанне адзінаццці грамадска-палітычных газет у дзяржаўныя сістэмы распаўсюду «Белсаюздруку» і «Белпошта», а таксама заявачны прынцып акрэдытацыі і спыненне ціску спецслужбаў на журналістаў і рэдакцыйныя калектывы», — адзначыла кіраўнік БАЗ.

Пры канцы другога прапоўнага дня ўдзельнікі канферэнцыі зацвердзілі створаны ў выніку патаемных выбараў спіс няўрадавых арганізацый, прадстаўнікі якіх у лістападзе педуць у Берлін на Другі Форум ГС УП, таксама прынялі рэзалюцыю, адным з пунктаў якой ёсць ініцыяванне стварэння Фонду грамадзянскай супольнасці ў межах праграмы «Усходняга партнёрства» на аснове дасведку праграмы «EUROMED».

КАНФЕРЭНЦЫЯ

СУПОЛЬНАСЦЬ ДЭМАКРАТЫЙ

2–4 ліпеня ў Кракаве адбылася канферэнцыя міжурадавай арганізацыі Супольнасць дэмакратый, у працы якой прымалі ўдзел дзяржсакратар ЗША Хілары Клінтан, міністр замежных спраў Польшчы Радаслаў Сікорскі, шэраг іншых выбітных палітыкаў сучаснасці. На форуме была прадстаўлена таксама дэлегацыя з Беларусі. Пра працу канферэнцыі «НЧ» распавяла ўдзельніца кракаўскіх дыскусій, эксперт у сферы публічнай палітыкі Ірына Віданава.

Ірына Віданава

— У беларускіх недзяржаўных СМІ было вельмі мала інфармацыі пра канферэнцыю. Што гэта за Сустрэчы на вышэйшым узроўні Супольнасці дэмакратый у Кракаве — так гучыць афіцыйная назва канферэнцыі?

— Гэта была сустрэча, прысвечаная дзесяцігоддзю сусветнай арганізацыі Супольнасць дэмакратый. Зыходная ідэя стварэння гэтай арганізацыі, як адзначалі яе ініцыятары Браніслаў Герэмак і Мадлен Олбрайт, была ў тым, што дэмакратыі таксама павінны гуртавацца і аб'ядноўвацца. Дзея таго, каб больш эфектыўна супрацьстаяць наступу аўтарытарных рэжымаў.

— Што абумовіла стварэнне гэтай ініцыятывы і ў чым яе новы сэнс?

— Па-першае, сама дата — 10 год, як знешні штуршок. Па-

другое, краінай-прэзідэнтам Супольнасці зараз з'яўляецца Літва, а Сакратарыят — выканаўчы орган — знаходзіцца ў Варшаве. Гэтыя дзве дзяржавы ў Еўрасаюзе з'яўляюцца зараз шмат у чым рухавікамі дэмакратычных ініцыятыў.

На канферэнцыі ў Кракаве прысутнічала болей за 60 дэлегацый ад розных краін. У ёй былі чатыры складнікі. Першы — сустрэча на ўзроўні прэм'ер-міністраў і ўрадавых дэлегацый, куды ўваходзіць каля 40 краінаў, якія можна назваць дэмакратычнымі. Другі — сустрэчы прадстаўнікоў парламентаў гэтых краін. Трэці — грамадзянская супольнасць. І чацвёрты: ўпершыню ў гэтым годзе да ўдзелу ў канферэнцыі быў запрошаны пррыватны сектар эканомікі. На сённяшнім этапе ёсць разуменне, як шмат ў сьвярдзэнні дэмакратыі залежыць ад

гэта сектара, асабліва ад міжнародных карпарацый. І, зноў жа, упершыню на канферэнцыі была сфармавана моладзевая секцыя, у якую ўваходзіць дыпламаты і актывісты грамадзянскага сектара ва ўзросце да 35 гадоў.

— Які створаны механізм дзейнасці Супольнасці дэмакратый?

— Ужо запланавана, што наступная канферэнцыя Супольнасці адбудзецца праз год у Вільні. У перапынках паміж канферэнцыямі пройдуць сустрэчы ўрадавых тэматычных працоўных груп, а таксама будучы адбывацца кансультацыі і мерапрыемствы на ўзроўні парламентаў, грамадзянскай супольнасці і прыватнага сектара. Акрамя таго, на канферэнцыі быў утвораны Форум маладых дыпламатаў і грамадскіх актывістаў, які ў будучым можа стаць моладзевым крылом Супольнасці дэмакратый.

Прынята некалькі рэзалюцый да практычнага выканання. У прамове Хілары Клінтан, па сутнасці, прагучала праграма дзейнасці Супольнасці. У прамове была акцэнтавана ўвага на наступ аўтарытарных рэжымаў на грамадзянскую супольнасць, на капіяванні імі законаў, якія абмяжоўваюць свабоду асацыяцыі і грамадскай дзейнасці, свабоду слова. Новае гучанне было наададзена тэме правоў жанчын. На гэтай сустрэчы прысутнічалі Юлія Цімашэнка, Іаланта Кваснэўская. Таксама прагучала і заява аб стварэнні спецыяльнага фонду падтрымкі грамадзянскай супольнасці.

— Якой была прысутнасць Беларусі ў канферэнцыі?

— Беларуская дэлегацыя, напэўна была адной са шматлікіх — прадстаўнікі палітычных структур, трэціга сектара, моладзевых арганізацый, журналісты. Сярод іх — Станіслаў Шумкевіч, Уладзімір Някляеў, Эніра Браніцкая, Людміла Гразнова, Віталь Рамашэўскі і іншыя. Гэта ёсць індикатар таго, наколькі вялікую ўвагу надае сітуацыі ў Беларусі міжнародная супольнасць. Беларусь была ўзгаданая ў прамове Клінтан, Олбрайт, Сікорскага, літаральна ў ўсіх ключавых прамовах ўсіх вышэйшых прадстаўнікоў урадаў еўрапейскіх краінаў і ЗША.

— А якім быў ваш удзел у канферэнцыі?

— Мяне запрашалі ў якасці спікера на секцыю ў межах моладзевага форуму. Мой выступ тычыўся ролі новых тэхналогій ў справе дэмакратызацыі, дзе я распавядала пра досвед мультымедыянага часопіса, які мы робім.

Мяне запрасілі таксама выступіць на адной з пленарных дыскусій секцыі «Актывісты дэле дэмакратый», якую вяла Сара Мендэльсан, намесніца памочніка кіраўніча аддзела дэмакратыі, канфліктаў і гуманітарнай дапамогі USAID.

Гэтая дыскусія была прысвечана вызначэнню паспяховых практык і рэкамендацый урадам ЗША і міжнароднай супольнасці адносна таго, якім чынам будаваць замежную палітыку ў дачыненні да праблемных краінаў, у тым ліку Беларусі.

— Ці абмяркоўвалася пытанне прэзідэнцкай кампаніі ў Беларусі і адносінах між-

Даведка

Супольнасць дэмакратый (Community of Democracies) — сусветная міжурадавая арганізацыя, створаная для прамоцыі дэмакратыі і ўмацавання дэмакратычных інстытутаў ва ўсім свеце. Арганізацыя была заснавана ў 2000 г. у Варшаве па ініцыятыве прафесара Браніслава Герэмака (у той час міністр замежных спраў Польшчы) і Мадлен Олбрайт (тады — дзяржсакратар ЗША).

У 2000 г. міністры 106 краін падпісалі Варшаўскую дэкларацыю «На шляху да супольнасці дэмакратый» У 2008 г. быў створаны пастаянны сакратарыят, які знаходзіцца ў Варшаве. Краіна-прэзідэнт Супольнасці дэмакратый абіраецца кожныя два гады. У 2010–2011 гадах прэзідэнтам з'яўляецца Літва. Наступная канферэнцыя Супольнасці адбудзецца праз год у Вільні.

роднай супольнасці да яе ходы і вынікаў?

— Спецыяльна — не. У наступленнях — так. У кулуарах жа дастаткова часта. Пад знакам пытанняў аб той тактыцы, якую абірае ці не абірае беларуская палітычная апазіцыя, наяўнасць вялікай колькасці прэзідэнтаў у кандыдаты, адсутнасці якіх бы тое не было знакаў да аб'яднання, выпрацоўкі нейкай агульнай стратэгіі. Нам не навіваюць стратэгіі, яе чакаюць ад нас. Пазіцыя нашых партнёраў: мы мусім знайсці свае адказы, і тады можна разлічваць на разуменне і падтрымку.

ГРАМАДСТВА

6

▶ ПАСЛЯ ПАДЗЕІ

СВЯТА, ШТО ЗАБЛУКАЛА

Аляксей ХАДЫКА

За паўтара дзесятка гадоў святкавання 3 ліпеня, як можна зразумець па шматлікіх плакатах, што спалучаюць надпісы пра Дзень незалежнасці і Дзень Рэспублікі, улада канчаткова не вызначылася, што ж яна святкуе. У савецкія часы было прасцей: Дзень вызвалення Мінска савецкімі войскамі ад немцаў-фашысцкіх захопнікаў.

Недарэчнасць выбару даты (апрача цудоўнай сезоннай прывязкі: звыкла добрае надвор'е, кароткія ночы — гуляй у задавальненне) апошнім часам падштурхоўвае дзяржаўных ідэолагаў шукаць для свята ідэалагічнае напавенне. Тым болей, што ў кантэксце нафтава-газаваломочных сутыкненняў з Расіяй рэжыму становіцца зразумелым: ратаванне рэальнай незалежнас-

ці (а значыць і самога сябе) будзе звязана з сэнсавым напавеннем незалежнасці, прыцягальным для народа.

Пакуль атрымліваецца хаатычна, хача тэндэнцыя становіцца, бо ў кожным разе прапаноўвае інтэрпрэтацыі павялічвае крытычную масу індывідуальных спраб прааналізаваць сітуацыю.

Да прыкладу, максімальна набліжаны да галоўнага афі-

цыйнага свята рыцарскі фест у Наваградку, які адбыўся ў папярэднія выходныя 26-27 чэрвеня, быў аформлены пад ілюстрацыю сярэднявечнай перадгісторыі сённяшняй шчасливой сацыяльна арыентаванай Беларусі. Улюбёныя памяркоўнымі дэмакратамі чалавек-сімвал неаперабудовы за ўрадзе міністр культуры Павел Латушка ў вітанні ўдзельні-каў фесту нават назваў Вітаўта

«вялікім беларускім князем». Радзкім было б толькі «Вітаўт-прэзідэнт».

Калі ж на вуліцах і плячах старажытнай сталіцы з'явіліся ратнікі ў латах, упрыгожаных чырвона-зялёнымі стужкамі, не ўсе адразу зразумелі, што такім няхітрым чынам гэты сцяг набывае гістарычна-рэспектыўную санкцыю. І рыцары — зусім не партугальцы або балгары, як меркавала частка недарэкаў-дасціпнікаў.

Наступным крокам па распапоўненні сімволіка-мемарыяльнага фону найважнейшага летняга свята стала праграма перазахавання 2 ліпеня парэшткаў воінаў, якія загінулі на нашай зямлі ў розных баталіях. Пра праект тры дні не пераставалі паведамляць усе афіцыйныя СМІ, падкрэсліваючы яго дзяржаўную значнасць. У цэлым акт прэтэндаваў зрабіцца абсалютна гуманным і становіцца — палеглыя салдаты, калі мы прэтэндуюм на статус цывілізаванага грамадства, мусяць легчы ў магілы.

Тое, што адбылося, выклікала, аднак, пытанні. Ці маглі б вы ўявіць мемарыял змагарам суп-

раць нацыяналісцка-ідэалагізму, упрыгожаны пафаснымі калонамі са свастыкамі і арламі? Не? Затое нам прапанавалі пагадзіцца з адкрыццём мемарыялу воінам-змагарам за свабоду Беларусі ў ансамблі муроўскай па стылістыцы царквы прыходу РПЦ Усіх Святых у Мінску. І гэта ўжо не проста звыклая недарэчнасць, як выкарыстанне архітэктарамі РПЦ ціаг апошніх стагоддзяў закасіненых форм з кагошні-камі і шатровымі наверхшамі, трыумфу электыкі ў маскоўскім дойлідстве. Гэта скандал.

Як скандальным выглядае і выбар парэшткаў «змагароў за незалежнасць Беларусі». Рускі салдат, які загінуў на Бярэзіне ў 1812 годзе, выганяючы французцаў, зноў жа рускі вайсковец, ахвяра нямецкай кулі пад Гародню ў першай сусветнай у 1915 годзе, і савецкі, які пад Лоевам у 1943-м ваяваў з нацыстамі. І што тут сімвалізуе змаганне за незалежнасць Беларусі, шаноўныя суайчыннікі? І музыка на «мерарыемстве» гучала адпаведная, руская — Чайкоўскі, Мусаргскі. У адрозненне ад архітэктурнага атачэння падзеі — таленавітая, выдатная, але хочацца, калі нарэшце ў Беларусі народ вызна-віцца з сапраўдным святам Незалежнасці замест імітацыйнага фесту 3 ліпеня, каб афармляла яго таксама беларуская музыка. Сімфанічная, духоўная, эстрадная.

▶ РОЗДУМ

ПРАЙДА ПРА БУЛЬБУ

Канстанцін СКУРАТОВІЧ

Усе ведаюць, што словам начальства трэба верыць. Бо калі не верыць, то давядзецца пічыць, што яно не заўсёды праўду кажа. То бок, памыляецца або свядома хлусіць.

Калі так падумаеш ці пра тое скажаш, то ёсць добры шанец атрымаць кухталёў за паклёп. Бо начальства на тое і пастаўленае, каб казаць людзям праўду.

Справа вось якая. Не так даўно віце-прэм'ер Іван Бамбіза дакладваў на сумесным пасяджэнні дзвюх палат Нацыянальнага сходу асноўныя звесткі пра чарговую пяцігадовую праграму сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны, з якой, як кажуць, дзеючы прэзідэнт пойдзе на чарговыя выбары. Між іншым зайшлыя справа і пра бульбу. Яе перспектывамі на чарговую пцігодку папківаўся акадэмік Рубінаў, якому па пасадзе старшыні Савета Рэспублікі і вучоным званні належыць пільна сачыць за станам сельскай гаспадаркі.

І вось што ён пачуў ад спадара Бамбізы. Маўляў, трэба неадкладна наводзіць у бульбяной справе парадок. Бо смеху варта — пры сярэднедавой вытворчасці бульбы ў 9 мільёнаў тон, мы імпартуем крухмал, чыпсы, бульбу фры і іншыя бульбапрадукты. Хопіць смежы даводзіць, што мы самі кожны год экспартуем паўтара мільёна тон «другога хлеба».

Увогуле, калі вагу прадукту падлічваюць у мільёнах тон, а

вартасць у трыльёнах рублёў, звычайнаму чалавеку вельмі складана нават уявіць сабе, пра што ідзе гаворка. А зрабіць нейкія разлікі нават з калькулятарам цяжка. Тым не менш, паспрабуй падлічыць. Па навукова абгрунтаваных нормах, чалавеку патрэбна ўжываць у ежу 315,6 грамаў бульбы на дзень, або 115,2 кілаграма на год. Колькасць насельніцтва за гады праўлення Лукашэнкі скарацілася на 850 тысяч і зараз складае 9,5 мільёна чалавек. Разам з немаўлятамі і старымі. Таму гадавая патрэба краіны ў харчовай бульбе — блізу 1,1 мільёна тон.

Такім чынам, на ўсё астатняе застаецца да 8 мільёнаў тон бульбы штогод. Бульбу пераганяюць на спірт, вырабляюць крухмал, клей, паліўны этанол, выкарыстоўваюць для кармлення жывёлы і птушкі.

Так было і за Савецкай. Самы вялікі ўраджай бульбы, па афіцыйных дадзеных, быў атрыманы ў 1979 годзе — 15,2 мільёна тон, палову якіх сабралі калгасы, а палову насельніцтва. Калгасы, зразумела, ў асноўным выконвалі дзяржаўны заказ — забяспечвалі насельніцтва Масквы і Ленінграда, Савецкую Армію — гэта значыць, мелі спажываць, які мог з'есці ўсю беларускую бульбу і нават болей.

А сельскае насельніцтва вырошчвала такую неверагодную колькасць бульбы, бо трымала велізарнае пагалоўе хатняй жывёлы: больш за 1,7 мільёна буйной рагатай жывёлы, амаль 2 мільёны свіней, паўмільёна авечак і коз, блізу 25 мільёнаў хатняй птушкі. Камбікармоў тады не хапала, таму прыват-

ны статак ды птушкапаголюе з'ядала ўсю тую бульбу і прасіла дабаўкі. Таму сяляне нават «скармлівалі скоту» звычайны печаны хлеб. Такі востры мараз мудрагелістай савецкай эканомікі — камбікармоў няма ўвогуле, а хлеб выраблялі вышш плана, болей, чым яго маглі з'есці людзі.

Усё змянілася з таго дня, калі на ўборку калгаснай бульбы перасталі накіроўваць студэнтаў, навукоўцаў і служачых. Без гэтай дармавой для калгасаў працоўнай сілы вытворчасць бульбы зрабілася нерэнтабельнай. Таму ўжо ў 1992 годзе вытворчасць бульбы ў калгасах скарацілася да 2,5 мільёнаў тон, а ў гаспадарках насельніцтва складала 6,5 мільёна. У наступныя некалькі год калгасная бульбаводства прыйшло ў поўны заняпад, а прыватныя гаспадаркі павялічылі аб'ёмы вытворчасці, бо кожны селянін атрымаў права папырыць памеры сваіх участкаў да 1 гектара.

Але эканамічнаму адраджэнню прыватнай гаспадаркі перашкодай сталі ўрадавая палітыка, якая пасля прыходу да ўлады Лукашэнкі была скіравана выключна на вырашчванне ад пагібелі калгаснага ладу на Беларусі, і больш за ўсё адмоўна дэмаграфічная дынаміка сельскіх населеных пунктаў. Калі прывабныя для жыцця беларускія гарады, у першую чаргу Мінск, павялічвалі колькасць жыхароў збоўшага коштам механічнага прыросту, то вёска вымірала самым натуральным спосабам. З 1990 года па сённяшні дзень колькасць сельскага насельніцтва зменшылася да 2,5 мільёнаў.

На адзін мільён чалавек. Такіх страч не было нават у Вялікую Айчынную, бо сялянскія сем'і мелі шмат дзяцей, а каэфіцыент нараджальнасці быў нашмат вышэйшы, чым зараз.

Гэта не магло не адбіцца на эканоміцы вёскі. Сёння прыватны сельскі статак налічвае меней за 300 тысяч галоў буйной рагатай жывёлы, меней за адзін мільён галоў свіней, каля 100 тысяч авечак і коз. А колькасць птушкі ў прыватных гаспадарках скарацілася настолькі, што пра яе нават не ўгадваецца ў справаздачах Белстата. Іншым кажучы, наблізілася да нуля.

Адзначу, што ўсё мае разлікі зроблены па дадзеных афіцыйнай статыстыкі, кампліментарнай на вызначэнні, таму на самай справе ўсё можа быць і горш, чым выглядае. Прыкладам, па дадзеных Белстата вытворчасць бульбы ў 2007 годзе складала 8,7 мільёна тон, з якіх сельгасарганізацыі сабралі 793 тысячы тон, а насельніцтва — 7,8 мільёнаў. На 200 тысяч тон болей, чым было атрымана ў 1979 годзе, калі быў вырашчаны

максімальны ўраджай бульбы за ўсю гісторыю Беларусі!

Як гэта можна было зрабіць эканамічна, агра-тэхнічна, тэхналагічна? А галоўнае, навошта? Колькасць выкавага насельніцтва скарацілася без малога на траціну, пагалоўе хатняй жывёлы і птушкі — намога больш, бабалькі бульбы ў дзяржаўны заказ не прадаюць і не здаюць. Дык навошта ж ім стаяць, прабачае, ракам у баране? Каб пасадзіць, дагледзець і выбраць «картоплю фры», з якой няведама што рабіць? Ці дзікам на радасць?

У пошуках варыянтаў трэба падумаць. Ці беларусы безнадзейныя дурні, ці беларуская статыстыка памыляецца ў метадых падліку, ці спадары міністры з дэпутатамі з'яўляюцца людзьмі недасведчанымі, ці зноў хлусіць?

Першы варыянт я выключаю. Цікава было б таксама ведаць, на якіх падставах эксперты бульбяны патэнцыял сельгасарганізацый вызначаны ў 1,5 мільёны тон, калі яе вытворчасць складае толькі 50 працэнтаў ад гэтай колькасці?

7

ТВ ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

12 ЛІПЕНЯ, ПАНАДЗЕЛАК

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00 Навіны.
06.05, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь».
07.05, 08.10 Зона Х.
07.30, 08.25, 11.50 Дзелавое жыццё.
08.30 У свеце матау.
09.05 Nota Bene.
09.45 Здароўе.
10.10 Жаночае ток-шоў «Жыццё як жыццё».
11.05 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».
12.10 Слова Мітрапаліта Філарэта на дзень Першавярхоўных Апосталаў Пятра і Паўла.
12.20 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дзёнік.
12.25 Прэм'ера. Лірычная камедыя «Мужчына ў доме» (Расія).
14.05 «Залатыя Віцязі» Беларусі». Перадача 1-я.
14.30 Відэафільм АТН «Кроў» цыклу «Грунвальд».
15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.25 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дзёнік.
15.30 Меладраматычны серыял «Даярка з Хаццэпетаўкі. Выклік лёсу» (Расія).
16.25 Серыял «Заўсёды кажа «заўсёды»».
17.25 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дзёнік.
17.30 Камедыйна меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія).
18.25 Відэафільм АТН «Прабач мяне».
18.50, 01.00 «Зона Х». Крымінальная хроніка.
19.25 «КЕНО».
19.30 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Майстры мастацтваў Расіі.
21.00 Панарама.
21.50 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дзёнік.
22.00 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Майстры мастацтваў Беларусі.
00.15 Серыял «Часткі цела-5» (ЗША). Заключная серыя.
01.05 Дзень спорту.

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.55 Навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
09.05 Контур.
10.10 «Канстанцін Райкін. Тэатр строга рэжыму».
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Мікі Майс. Хатні клуб».
11.30 «Мая жонка мяне прычаравала». Шматсерыйны фільм.
12.00 «Малаху+».
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Зразумець. Прабачыць».
13.40 «Модны прысуд».
14.45 «Кантрольны закуп».
15.30 «Хачу ведаць».
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.
18.15 Навіны спорту.
18.20 Камедыйны серыял «Тата на ўсе рукі».
19.00 Чакай мяне.
20.00 Час.
20.30 Нашы навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 «Ярмолавы». Шматсерыйны фільм.
22.05 «Застацца ў жыццё». Шматсерыйны фільм.
23.05 Нашы навіны.
23.20 Навіны спорту.
23.25 Шматсерыйны фільм «Тая, што размаўляе са зданямі».
00.15 Нашы навіны.
00.30 Навіны спорту.

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Тыдзень».
09.35 «Вялікі сніданак».
10.05 «Ля параднага пад'езду».
10.40 «Анёл-закахальнік». Тэлеанала.

11.40 «Званая вячэра».
12.35, 18.30 «Мачаха». Серыял.
13.50 «Вялікі горад».
14.30 Канцэрт М.Задорнава.
15.20 «Зорны рынг».
16.50 «Рэпарцёрскія гісторыі».
17.10 «Наша справа».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вячэра».
20.00 «Сталічны падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, маляня».
20.25 Фільм «Выспас». Расія, 2006 г.
22.55 «Сталічны футбол».

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
08.30 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
09.25 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
10.25 Гангстэрская камедыя «Як рыбака без вады» (Францыя).
12.00 «Пра мастацтва».
12.30 Школа рамонту.
13.25 Серыял «Пакахай мяне зноў».
14.25 Мультифільм.
14.35 Пазакласная гадзіна.
14.50 Тэлебарометр.
15.05 Простыя практыкаванні з Ю.Афанасьевым (Расія).
15.40 Дэтэктывны серыял «Налётчыкі».
16.30 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
17.25 Медычны таямніцы.
18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
19.05 Серыял «Анатомія Грэй-4» (ЗША).
19.55 Беларуская часіна.
20.55 Калыханка.
21.15 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
21.50 Дэтэктывны серыял «Налётчыкі».
22.45 Фільм «Каханне як матуля» (Расія).
00.15 Альбарутэнзія.

07.00 «Раніца Расія».
09.25 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне».
10.20 «Ранішняя пошта».

11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
11.30 «Дваржэцкія. Выклік лёсу». Документальны фільм.
12.20 Фільм «Галінка бэзу». 2007 г.
13.50 Навіны - Беларусь.
14.25 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
15.20 Лірычная камедыя «Вандраванне ў закаханасць». 2007 г.
16.50 Навіны - Беларусь.
17.15 «Кулагін і партнёры».
17.50 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.
18.50 Навіны - Беларусь.
19.30 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне».
20.30 Тэлесерыял «Вера, Надзея, Любоў».
22.20 Тэлесерыял «Дворык».
22.55 Тэлесерыял «Каменская».
23.50 «Нічога асабістага».
00.05 Навіны - Беларусь.
00.15 «Весткі.ру».
00.35 Фэст «Славянскі базар - 2010».

07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 22.25 Сёння.
07.05 Канал «Сёння раніца».
08.30 «Рускія сенсцыі».
10.20 «Прафесія-рэпарцёр».
10.50 «Кулінарны пайдзёнік».
11.55 Дэтэктывны серыял «Агент адмысловага прызначэння».
12.40 «Надзвычайнае здарэнне. Расследаванне».
13.30 Дэтэктывны серыял «Адвкат».
15.10 «Чыстасардэчнае прызнанне».
15.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
16.30 Серыял «Вуліцы пабытых ліхтароў».
18.30 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
19.35 Серыял «Сталіца граху».
21.35 Дэтэктывны серыял «Глушэц».
23.50 Моладзевы серыял «Школа».
00.20 Прэм'ера. «Сеанс з Кашпіроўскім».

09.30 Мотаспорт па выходных.
09.45 Супербайк. Чэмпіянат свету ў Чэхіі (Брно). Зезд 2-і.

10.30, 14.30, 19.30, 00.30 Футбол.
Soccer City. Іоханэсбург, ПАР.
11.00, 15.00, 18.00 Вяславанне. Кубак свету ў Швейцарыі (Люцэрн).
12.15, 16.15, 20.10, 01.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 8-ы этап.
14.25, 17.55, 02.25 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.
20.00, 21.35 Футбол. Навіны.
21.50 Вось дык так!!!
22.00 Пра рэстлінг. Агляд WWE.
23.30 Пра рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.
23.30 Самыя моцныя людзі планеты. Ліга чэмпіёнаў у Ірландыі.

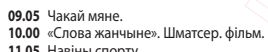

07.00 Тыдзень у «Аб'ектыве».
07.30 Гісторыя пад знакам Пагоні.
07.40, 20.05 Кулінарныя падарожжы Робэрта Маковіча.
08.05 Басанжук па свеце.
08.30 Побач з намі (тэлечасопіс).
08.50 Дак. гадзіна: «Ганна, сем год на лініі фронту», дак. фільм, 2008 г., Расія.
10.05 Вагон.
10.15 «Таямніца крэпасці шыфраў», тэлесерыял.
11.00 «Загадкі Мэрдака», серыял.
11.45 Фільматэка майстроў: «Знакамітава», маст. фільм, 1998 г., ЗША.
17.00 Аб'екты (агляд падзеяў дня).
17.05 «Папалішкі», тэлесерыял: 23 серыя.
17.30 «Таямніца крэпасці шыфраў», тэлесерыял: 2 серыя.
18.15 Аўтастопам праз Еўропу: «Мілан».
18.35 «Як пушчу стралу», дак. фільм, 2009 г.
19.00 Прэс-экспрэс (агляд медыяў).
19.15 Гісторыя пад знакам Пагоні.
19.30 «Надзвычай прыгодніцкія падарожжы Ціхоні», мультсерыял.
19.35 Еўропа сёння.
20.30 Блізкая гісторыя. Іншы погляд: «Электравік», дак. фільм, Польшча-Расія.
21.00 Аб'екты (апоўнае выданне).
21.25 Приватная калекцыя.
21.40 «Знакамітава», маст. фільм, ЗША.
23.30 Аб'екты.

13 ЛІПЕНЯ, АЙТОРАК

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь».
07.05, 08.10 Зона Х.
07.30, 08.40, 11.55 Дзелавое жыццё.
08.45 Відэафільм АТН «Усё гэта было. Без тэрміну даўнасці».
09.05 Документальна-гістарычны цыкл «У пошуках ісціны» (Украіна).
10.05 Серыял «Заўсёды кажа «заўсёды»».
10.55 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».
11.40 «OFF STAGE LIFE».
12.10 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дзёнік.
12.15 Драма «Час суніцаў» (Расія).
14.05 Алманах вандраванняў.
14.30 Відэафільм АТН «Ордэн» цыклу «Грунвальд».
15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.25 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дзёнік.
15.30 Хранікальна-дакументальны цыкл «Нябачны фронт» (Беларусь).
15.40 Меладраматычны серыял «Даярка з Хаццэпетаўкі. Выклік лёсу» (Расія).
16.35 Серыял «Заўсёды кажа «заўсёды»-2».
17.30, 21.50 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дзёнік.
17.35 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».
18.25 Сфера інтэрасаў.
18.45, 00.25 «Зона Х». Крымінальная хроніка.
19.25 «КЕНО».
19.30 Прэм'ера. Меладрама «У пагоні за шчасцем» (Расія). 1-я серыя.
21.00 Панарама.
22.00 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Конкурс. Дзень першы. Прамая трансляцыя.
23.30 Фантастычны серыял «Герой-3».
00.30 Дзень спорту.

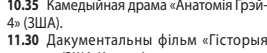

09.05 Чакай мяне.
10.00 «Слова жанчыне». Шматсерыйны фільм.
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Мікі Майс. Хатні клуб».
11.30 «Мая жонка мяне прычаравала». Шматсерыйны фільм.
12.00 «Малаху+».
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Зразумець. Прабачыць».
13.40 «Модны прысуд».
14.45 «Кантрольны закуп».
15.30 «Хачу ведаць».
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.
17.05 «Хай кажуць».
17.15 Навіны спорту.
18.20 Камедыйны серыял «Тата на ўсе рукі».
18.55 «Слова жанчыне». Шматсерыйны фільм.
20.00 Час.
20.30 Нашы навіны.
21.05 «Ярмолавы». Шматсерыйны фільм.
22.10 «Выклік-4». Шматсерыйны фільм.
23.25 Навіны спорт.
23.30 «Тур дэ Франс».
00.25 Шматсерыйны фільм «Тая, што размаўляе са зданямі».
01.30 Навіны спорту.

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 Фільм «Выспас». Расія, 2006 г.
10.40 «Анёл-закахальнік». Тэлеанала.
11.40 «Званая вячэра».
12.35 «Серыял».
13.50 «Гучная справа».
14.40 «Свая каманда». Моладзевы серыял. Заключныя серыі.
15.40 «Ваенная таямніца».
16.50 «Сталічны футбол».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вячэра».
18.30 «Мачаха». Серыял.
20.00 Тэлесерыял «Каменская».
20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, маляня».
20.25 Прэм'ера! «Салдаты. Дзембель непазбегны». Серыял.
21.30 Прэм'ера! «Чаркізона. Аднаразовыя людзі». Серыял.
22.55 «Аўтапанарама».
23.55 «Брыгада». Серыял.

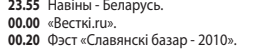

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
08.30 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
09.30 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
10.35 Камедыйна драма «Анатомія Грэй-4» (ЗША).
11.30 Документальны фільм «Гісторыя жарту» (ЗША-Канада).
11.55 Меладрама «Каханне як матуля».
13.30 Серыял «Пакахай мяне зноў».
14.30 Мультифільм.
14.35 Пазакласная гадзіна.
15.00 Простыя практыкаванні з Ю.Афанасьевым (Расія).
15.30 Дэтэктывны серыял «Налётчыкі».
16.25 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
17.25 Медычны таямніцы.
18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
19.05 Камедыйна драма «Анатомія Грэй-4» (ЗША).
19.55 Беларуская часіна.
20.55 Калыханка.
21.15 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
21.50 Дэтэктывны серыял «Налётчыкі».
22.45 Спорт-клар.
23.15 Рамантычная камедыя «Грай для мяне» (ЗША).
00.40 Альбарутэнзія.

07.00 «Раніца Расія».
09.20 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне».
10.10 «Загрымім пад фанфары... Барыс Новікаў».
11.00 Весткі.
11.30 «Нічога асабістага».
11.45 «Тэрыторыя прыгажосці». Тэлесерыял.
12.40 Тэлесерыял «Каменская».
13.50 Навіны - Беларусь.

14.00 Весткі.
14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
15.20 Тэлесерыял «Вера, Надзея, Любоў».
16.50 Навіны - Беларусь.
17.00 Весткі.
17.15 «Кулагін і партнёры».
17.50 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.
18.50 Навіны - Беларусь.
19.00 Весткі.
19.30 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне».
20.30 Тэлесерыял «Вера, Надзея, Любоў».
22.20 Тэлесерыял «Дворык».
22.55 Тэлесерыял «Каменская».
23.55 Навіны - Беларусь.
00.00 «Весткі.ру».
00.20 Фэст «Славянскі базар - 2010».

07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сёння.
07.05 Канал «Сёння раніца».
08.30 «І зноў добры дзень».
09.20 «Асабліва небяспечны».
10.20 «Прафесія-рэпарцёр».
10.50 «Кватэрнае пытанне».
11.55 Дэтэктывны серыял «Агент адмысловага прызначэння».
13.30 Дэтэктывны серыял «Адвкат».
15.05 «Чыстасардэчнае прызнанне».
15.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
16.30 Серыял «Вуліцы пабытых ліхтароў».
18.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
19.35 Серыял «Сталіца граху».
21.35 Дэтэктывны серыял «Глушэц».
23.25 Сёння.
23.50 Моладзевы серыял «Школа».
00.20 «Сеанс з Кашпіроўскім».

09.35 Вось дык так!!!
09.45 Вяславанне. Кубак свету ў Швейцарыі (Люцэрн).
11.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 8-ы этап.
12.25 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.
12.30 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 9-ы этап. Прамая трансляцыя.
18.30 Футбол. Чэмпіянат свету да 20

гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаўны этап. Германія-Коста-Рыка.
20.00 Футбол. Еўрагала. Навіны.
20.10 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 9-ы этап.
21.00 Бокс.
22.00 Бокс. Турнір Super Six World Classic у ЗША.
23.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс». Агляд.
23.55, 02.25 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.
00.05 Супербайк. Чэмпіянат свету ў Чэхіі (Брно). Зезд 2-і.
01.00 Аўтастоп. Суперкубак Паршэ (Сільверстоун, Вялікабрытанія).
01.30 Веласпорт. «Тур дэ Франс».

07.00 Аб'екты.
07.20 Еўропа сёння.
07.50 Приватная калекцыя.
08.05 Прэс-экспрэс (агляд медыяў).
08.20 Аўтастопам праз Еўропу: «Мілан».
08.40 Кулінарныя падарожжы Робэрта Маковіча.
09.05 «Як пушчу стралу», дак. фільм, 2009 г., Беларусь.
09.30 Блізкая гісторыя. Іншы погляд: «Электравік», дак. фільм, Польшча-Расія.
09.55 «Папалішкі», тэлесерыял: 23 серыя.
10.20 «Мент», дэтэктывны серыял: 6 серыя.
11.15 Гісторыя пад знакам Пагоні.
11.25 «Смірць як луста хлеба», маст. фільм, 1994 г., Польшча.
17.00 Аб'екты (агляд падзеяў дня).
17.05 «Папалішкі», тэлесерыял: 24 серыя.
17.30 «Одры Глэбэрн», біяграфічная меладрама, 1999 г., ЗША.
18.55 «Бульбаны», мультсерыял.
19.05 Госьць «Беласту»: Вітал Чарняўскі, лідэр гурта «Rosa».
19.25 «Надзвычай прыгодніцкія падарожжы Ціхоні», мультсерыял.
19.35 Праект «Будучына».
20.00 Документальнае гадзіна: «Журналісты», дак. фільм, 2008 г., Беларусь.
21.00 Аб'екты (апоўнае выданне).
21.20 «Апошні сезон», серыял: 5 серыя.
22.15 Жаўтуха (сатырычная праграма).
22.40 Аб'екты.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

14 ЛІПЕНЯ, СЕРАДА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь».
07.05, 08.10 Зона Х.
07.30, 11.50 Дзелавое жыццё.
08.35 Сфера інтэрасаў.
09.05 Дэталёвая меладрама «Чацвёртая група» (Украіна). 1-я серыя.
10.15 Серыя «Заўсёды кажу «заўсёды»-2».
11.05 Серыя «Не нарадзіся прыгожай».
12.10 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дэнінкі.
12.15 Трагікаедыя «Пеця па дарозе ў царства небеснае» (Расія).
14.05 Хранікальна-дакументальны фільм «Гвардыя. Баявая традыцыя» (Беларусь).
14.30 Відазфільм АТН «Вайна» цыклу «Грунавальд».
15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.25, 17.35 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дэнінкі.
15.30 Хранікальна-дакументальны цыкл «Нябачны фронт» (Беларусь).
15.40 Меладраматычны серыял «Дзярка з Хаццэпетаўкі. Выклік лёсу» (Расія).
16.35 Серыя «Заўсёды кажу «заўсёды»-2».
17.40 Серыя «Не нарадзіся прыгожай».
18.25 «Зямельнае пытанне».
18.50, 00.25 «Зона Х». Крымінальная хроніка.
19.25 «Спортлото 5 з 36». Забавальныя шоу.
19.30 «КЕНО».
19.35 Меладрама «У пагоні за шчасцем» (Расія). Заклучная серыя.
21.00 Панарама.
21.50 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дэнінкі.
22.00 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Конкурс. Дзень другі. Прамая трансляцыя.
23.30 Серыял «Героі-3» (ЗША). 2-я серыя.
00.30 Дзень спорту.

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.10, 01.15 Нашы навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
10.00 «Выклік-4». Шматсерыйны фільм.
11.05, 13.05, 16.10, 18.15 Навіны спорту.
11.10 «Мікі Маўс. Хатні клуб».
11.30 «Мая жонка мяне прычаравала». Шматсерыйны фільм.
12.00 «Малахаў +».
12.10 «Зразумець. Прабачыць».
13.40 «Модны прысуд».
14.45 «Кантрольны закуп».
15.30 «Хачу ведаць».
16.15 «Заручальны пярэсёнак». Шматсерыйны фільм.
17.05 «Хай кажуць».
18.20 Серыял «Тата на ўсе рукі».
18.55 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 «Ярмолавы». Шматсерыйны фільм.
22.10 «Выклік-4». Шматсерыйны фільм.
23.25 Навіны спорту.
23.30 «Мадам Ані Жырардо».
00.25 Шматсерыйны фільм «Тая, што размаляе са зданямі».
01.30 Навіны спорту.

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Салдаты. Дзёмбель непазбежны».
09.30 «Аўтапанарама».
10.00 «Пяць гісторый».
10.40 «Анёл-захаваўнік». Тэлеанала.
11.30 «Далёкія сваякі».
11.40 «Званая вясцэра».
12.35 «Мачаха». Серыял.
13.50 «Дэтэктыўныя гісторыі».
14.40 «Няха».
15.35 «Чаркізона. Аднаразовыя людзі».
Серыял.
16.50 «Новыя падарожжы дытэнтана».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вясцэра».
18.30 «Мачаха». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, маляня».
20.25 Прэм'ера «Салдаты. Дзёмбель непазбежны».
21.30 Прэм'ера «Чаркізона. Аднаразовыя людзі».
22.55 «Дабро пажаліцца».
23.15 «Брыгада». Серыял.

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
08.30 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
09.25 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
10.30 Рэпарцёр «Беларускай часіны».
11.15 Спорт-кадр.
11.40 Дак. фільм «Гісторыя жарту».
12.10 Камедыя «Грай для мяне» (ЗША).
13.35 Серыял «Пакахай мяне зноў».
14.35 Мультифільм.
14.45 Пазакласная гадзіна.
15.00 Простыя практыкаванні з Ю.Афанасьевым (Расія).
15.30 Дэталёвы серыял «Налётчыкі».
16.20 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
17.20 Медычныя таямніцы.
17.55 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
18.55 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. 2-і адборачны раўнд. БАТЭ (Барысаў) - Хабнарфёрдз (Ісландыя). Прамая трансляцыя.
21.00 Калыханка.
21.15 Беларускае часіна.
22.10 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
22.55 Дэталёвы серыял «Налётчыкі».
23.50 Альбарутэнія.

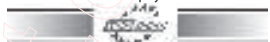

07.00 «Раніца Расіі».
09.20 Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне».
10.10 «Сакрэт яго маладосці. Карэл Гот». Дакументальны фільм.
11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
11.30 «Тэрыторыя прыгажосці». Тэлесерыял.
12.25 Тэлесерыял «Каменская».
13.20 «Кулагін і партнёры».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
20.10 Тэлесерыял «Вера, Надзея, Любоў».
16.50 Навіны - Беларусь.
17.15 «Кулагін і партнёры».

17.50 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.
18.50 Навіны - Беларусь.
19.30 Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне».
20.30 Тэлесерыял «Вера, Надзея, Любоў».
22.20 Тэлесерыял «Дворык».
22.55 Тэлесерыял «Каменская».
23.50 Навіны - Беларусь.
00.00 «Весткі».
00.20 Фэст «Славянскі базар - 2010».

07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сёння.
07.05 Канал «Сёння раніца».
08.30 «Следства вялі...».
09.20 «Іх норавы».
10.20 «Прафесія-рэпарцёр».
10.50 «Дачны адказ».
11.55 Дэталёвы серыял «Агент адмысловага прызначэння».
13.30 Дэталёвы серыял «Адвакат».
15.10 «Чыстасардэчнае прызнанне».
15.35 «Аглед. Надзвычайнае здарэнне».
16.30 Серыял «Вуліцы пабых ліхтароў».
18.35 «Аглед. Надзвычайнае здарэнне».
19.35 Серыял «Сталіца граху».
21.35 Дэталёвы серыял «Глушэц».
23.25 Сёння.
23.50 Моладзевы серыял «Школа».
00.20 «Сеанс з Кашпіроўскім».

09.30 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаў этап. Германія-Коста-Рыка.
11.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 9-ы этап.
12.25 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.
12.30 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаў этап. Англія-Нігерыя. Прамая трансляцыя.
14.30 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 10-ы этап. Прамая трансляцыя.
18.30 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаў этап. Швейцарыя-Паўднёвая Карэя.
19.00 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаў этап. ЗША-Гана. Прамая трансляцыя.

19.45 Футбол. Еўрагалы. Навіны.
19.55 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаў этап. ЗША-Гана. Прамая трансляцыя.
21.05 Абранае па сарадах.
21.10 Конны спорт. Кубак нацый у Швецыі.
22.10 Навіны коннага спорту.
22.15 Гольф. Тур PGA. Турнір John Deere Classic (Сіліві, Ілінойс/ЗША).
23.15 Гольф-клуб.
23.20 Яхт-клуб.
23.30 Веласпорт. «Тур дэ Франс». Аглед.
00.25 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.
00.30 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаў этап. Англія-Нігерыя.
01.30 Веласпорт. «Тур дэ Франс».
02.25 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.

07.00 Аб'екты.
07.20 Праект «Будучыня».
07.50 Госьць «Беласту»: Віталь Чарняўскі, лідэр гурта «Roxy».
08.05 «Журналісты», дак. фільм, Беларусь.
09.00 «Апошні сезон», серыял: 5 серыя.
09.55 «Папалушка», тэлесерыял: 24 серыя.
10.15 «Жаўтуха» (стыральная праграма).
10.45 «Одры Гэбэрт», біяграфічная меладрама, 1999 г., ЗША.
17.00 Аб'екты (аглед падзеяў дня).
17.30 «Апошні сезон», серыял: 5 серыя.
18.30 Невядомае Беларусь: «НКВД - Геста-па. Браты па крыві», дак. фільм, 2009 г.
19.05 Герой не нашага часу: Дынастыя. Гісторыя каханья. Людміла, Ларыса, Леаніла Федараўна...
19.30 «Надзвычай прыгодніцкія падарожжы Ціохі», мультисерыял.
19.35 На колах.
20.05 Прыватная калекцыя.
20.25 Гісторыя пад знакам Пагоні.
20.40 Побач з намі (тэлечасопіс).
21.00 Аб'екты (аглед падзеяў дня).
21.20 «Вясёлыя Каляды», спадар Лорэнс, маст. фільм, 1983 г.
23.30 «Калыханка» ад Сашы і Сірожы.
23.40 Аб'екты.

15 ЛІПЕНЯ, ЧАЦВЕР

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь».
07.05, 08.10 Зона Х.
07.30, 08.30, 11.50 Дзелавое жыццё.
08.35 «Зямельнае пытанне».
09.05 Дэталёвая меладрама «Чацвёртая група» (Украіна). Заклучная серыя.
10.15 Серыя «Заўсёды кажу «заўсёды»-2».
11.05 Серыя «Не нарадзіся прыгожай».
12.10 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дэнінкі.
12.15 Ваенная драма «Лейтнант Суворав».
14.05 Хранікальна-дакументальны цыкл «Гарачыя кропкі» (Беларусь).
14.30 Відазфільм АТН «Поле» цыклу «Грунавальд».
15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.25 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дэнінкі.
15.30 Хранікальна-дакументальны цыкл «Нябачны фронт» (Беларусь).
15.40 Меладраматычны серыял «Дзярка з Хаццэпетаўкі. Выклік лёсу» (Расія).
16.35 Серыя «Заўсёды кажу «заўсёды»-2».
17.30 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дэнінкі.
17.35 Серыя «Не нарадзіся прыгожай».
18.25 Сфера інтэрасаў.
18.50, 00.20 «Зона Х». Крымінальная хроніка.
19.25 «КЕНО».
19.30 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Творчы вечар Р.Паўса.
21.00 Панарама.
21.35 «Актуальныя інтэрв'ю».
21.50 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дэнінкі.
22.00 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Майстры мастацтваў Украіны.
23.25 Фантастычны серыял «Героі-3» (ЗША). 3-я серыя.
00.30 Дзень спорту.

06.00, 09.00 Нашы навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
10.00 «Выклік-4». Шматсерыйны фільм.
11.00 Нашы навіны.
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Мікі Маўс. Хатні клуб».
11.30 «Мая жонка мяне прычаравала». Шматсерыйны фільм.
12.00 «Малахаў +».
13.00 Нашы навіны.
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Зразумець. Прабачыць».
14.45 «Кантрольны закуп».
15.30 «Хачу ведаць».
16.00 Нашы навіны.
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Заручальны пярэсёнак». Шматсерыйны фільм.
17.05 «Хай кажуць».
18.20 Нашы навіны.
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Шчаслівая разам». Серыял.
18.55 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
20.00 Час.
20.30 Нашы навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 «Ярмолавы». Шматсерыйны фільм.
22.10 «Выклік-4». Шматсерыйны фільм.
23.10 Нашы навіны.
23.25 Навіны спорту.
23.30 АНТ прадстаўляе: «Зваротны адлік».
00.25 Шматсерыйны фільм «Тая, што размаляе са зданямі».
01.15 Нашы навіны.
01.30 Навіны спорту.

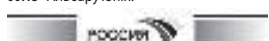

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
07.45 «Раніца. Студыя добрага настрою».
08.30 «Салдаты. Дзёмбель непазбежны».
Серыял.
09.30 «Я-вандроўца».
10.00 «Пяць гісторый».
10.40 «Анёл-захаваўнік». Тэлеанала.
11.30 «Далёкія сваякі».
11.40 «Званая вясцэра».
12.35 «Мачаха». Серыял.

13.50 «Фантастычныя гісторыі».
14.40 «Next». Серыял.
15.40 «Чаркізона. Аднаразовыя людзі».
Серыял.
16.50 «Добры дзень, доктар».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вясцэра».
18.30 «Мачаха». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, маляня».
20.25 Прэм'ера «Салдаты. Дзёмбель непазбежны».
21.30 Прэм'ера «Чаркізона. Аднаразовыя людзі».
22.55 «Аўтапанарама».
23.15 «Брыгада». Серыял.

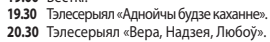

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
08.30 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
09.25 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
10.30 Дакументальны фільм «Гісторыя жарту» (ЗША-Канада).
11.00 Жывы гук.
11.45 Меладрама «Замак маёй маці».
13.25 Серыял «Пакахай мяне зноў».
14.25 Мультифільм.
14.45 Пазакласная гадзіна.
14.55 Простыя практыкаванні з Ю.Афанасьевым (Расія).
15.30 Дэталёвы серыял «Налётчыкі».
16.20 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
17.20 Медычныя таямніцы.
17.55 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
18.55 Футбол. Ліга Еўропы УЕФА. Дынама (Менск) - Калев (Эстонія). Прамая трансляцыя.
21.15 Беларускае часіна.
22.20 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
22.55 Дэталёвы серыял «Налётчыкі».
23.50 Час футбалу.
00.15 Альбарутэнія.

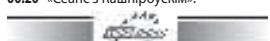

07.00 «Раніца Расіі».
09.20 Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне».
10.10 «Напаўсухі закон. Сутычка са Зме-ем». Дакументальны фільм.

11.00, 14.00, 17.00 Весткі.
11.30 «Тэрыторыя прыгажосці». Тэлесерыял.
12.25 Тэлесерыял «Каменская».
13.20 «Кулагін і партнёры».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
15.20 Тэлесерыял «Вера, Надзея, Любоў».
16.50 Навіны - Беларусь.
17.15 «Кулагін і партнёры».
17.50 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.
18.50 Навіны - Беларусь.
19.00 Весткі.
19.30 Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне».
20.30 Тэлесерыял «Вера, Надзея, Любоў».
22.20 Тэлесерыял «Дворык».
22.55 Тэлесерыял «Каменская».
23.50 Навіны - Беларусь.
00.00 «Весткі».
00.20 Фэст «Славянскі базар - 2010».

07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сёння.
07.05 Канал «Сёння раніца».
08.25 «Крамлёўскія жонкі».
09.15 «Жанчыны погляда».
10.20 «Прафесія-рэпарцёр».
10.50 «Вочная стаўка».
11.40 Дэталёвы серыял «Агент адмысловага прызначэння».
13.30 Дэталёвы серыял «Адвакат».
15.10 «Чыстасардэчнае прызнанне».
15.35 «Аглед. Надзвычайнае здарэнне».
16.30 Серыял «Вуліцы пабых ліхтароў».
18.35 «Аглед. Надзвычайнае здарэнне».
19.35 Серыял «Сталіца граху».
21.35 Дэталёвы серыял «Глушэц».
23.25 Сёння.
23.50 Моладзевы серыял «Школа».
00.20 «Сеанс з Кашпіроўскім».

09.30 Конны спорт. Кубак нацый у Швецыі (Фальстэрбо).
10.30 Веласпорт. «Тур дэ Франс».
11.25 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.
11.30 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаў этап. Англія-Нігерыя.

12.45 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаў этап. ЗША-Гана.
14.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 10-ы этап.
15.15 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 11-ы этап. Прамая трансляцыя.
18.30 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаў этап. Англія-Нігерыя.
19.50 Футбол. Еўрагалы. Навіны.
20.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 11-ы этап.
21.00 Баявыя мастацтва. Байцоўскі клуб.
23.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс». Аглед.
23.55 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.
00.00 Ралі. Ралійная серыя IRC у Партугаліі (Акараш). Дзень 1-ы.
00.30 Пра раслінні. Vintage Collection.
01.30 Веласпорт. «Тур дэ Франс».
02.25 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.

07.00 Аб'екты.
07.20 На колах.
07.50 Побач з намі (тэлечасопіс).
08.05 Гісторыя пад знакам Пагоні.
08.15 Прыватная калекцыя.
08.30 Невядомае Беларусь: «НКВД - Геста-па. Браты па крыві», дак. фільм, 2009 г.
09.05 Герой не нашага часу: Дынастыя. Гісторыя каханья. Людміла, Ларыса, Леаніла Федараўна...
09.20 «Апошні сезон», серыял: 5 серыя.
10.15 «Папалушка», тэлесерыял: 26 серыя.
17.30 «Зазіў метром», маст. фільм, 1960 г.
19.00 YoLife (моладзевая праграма).
19.20 Моўнік (лінгвістычная праграма).
19.30 «Надзвычай прыгодніцкія падарожжы Ціохі», мультисерыял.
19.40 Праект «Будучыня».
20.10 «Геніяльны аматар», дак. фільм, 2008 г., Румынія.
21.00 Аб'екты (аглед падзеяў дня).
21.20 «Зграя», серыял: 6 серыя.
22.15 «Усёга найлепшага», дак. фільм, 2008 г., Венгрыя-Аўстрыя-Германія.
23.40 Аб'екты.

16 ЛІПЕНА, ПЯТНІЦА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00 Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь».
07.05, 08.10 Зона Х.
07.30, 11.50 Дзелаево жыццё.
08.35 Сфера інтэрасаў.
09.05 Дакументальна-гістарычны цыкл «У пошуках ісціны» (Украіна).
10.00 Меладраматычны серыял «Заўсёды кажу «заўсёды-2»» (Расія).
10.50 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».
11.40 «Актуальнае інтэрв'ю».
12.10 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дзёнік.
12.15 Камедыя «На спіне ў чорнага ката» (Беларусь).
14.05 Уласнай персанаі.
14.30 Відафілм АТН «Перамога» цыклу «Грунальды».
15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.25 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дзёнік.
15.30 «OFF STAGE LIFE».
15.45 Меладраматычны серыял «Дзярка з Хацэпетаўкі. Выклік лёсу» (Расія).
16.35 Жаночае ток-шоў «Жыццё як жыццё».
17.35 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дзёнік.
17.40 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».
18.30 «Зона Х». Вынікі тыдня.
19.25 «КЕНО».
19.30 «Славянскі базар у Віцебску-2010».
21.00 Панарама.
21.50 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Дзёнік.
22.00 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Урачыстае закрыццё.
00.45 Дак. цыкл «Зорнае жыццё» (Украіна).
01.25 Дзень спорту.

06.00, 09.00 Нашы навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша ранаца».
09.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
10.00 «Выклік-4». Шматсерыйны фільм.
11.00 Нашы навіны.
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Чакай мяне». Беларусь.
12.00 «Малахаў +».

13.00 Нашы навіны.
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Сразумець. Прабачыць».
13.40 «Модны прысуд».
14.45 «Кантрольны закуп».
15.30 «Хачу ведаць».
16.00 Нашы навіны.
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.
17.05 «Хай кажучы».
18.00 Нашы навіны.
18.15 Навіны спорту.
18.20 Меладраматычны серыял «Заўсёды кажу «заўсёды-2»» (Расія).
18.55 «Поле цудаў».
20.00 Час.
20.30 Нашы навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Канцэрт Патрысіі Каас.
22.45 Наша «Белараша».
23.20 Драма «Уваранне».
01.20 Нашы навіны.
01.35 Навіны спорту.

06.00 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.30 «24 гадзіны».
07.40 «СТБ-спорт».
07.45 «Раніца. Студыя добрага настрою».
08.30 «Салдаты. Дзембель непазбежны».
09.00 «Аўтапанарама».
09.30 «Яццё гісторый».
10.30 «24 гадзіны».
10.40 «Анёл-захаваўнік». Тэлеанавэла.
11.30 «Далёкія сваякі».
11.40 «Званая вчэра».
12.35 «Мачаха». Серыял.
13.30 «24 гадзіны».
13.40 «Сакрэтная гісторыя».
14.40 «Next». Серыял.
15.40 «Чаркізона. Аднаразовыя людзі».
16.30 «24 гадзіны».
16.50 «Нацыянальны здабытак».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вчэра».
18.30 «Мачаха». Серыял.
19.30 «24 гадзіны».
20.00 «Сталічная падрабязнасць».
20.10 «СТБ-спорт».
20.20 «Добры вечар, маляна».

20.40 Фільм «Дзюплекс». Германія - 3ША.
22.30 «24 гадзіны».
22.55 «Відзьмо-невідзьмо». Агляд міжнароднага шоу-бізнэсу.
23.35 Фільм «Сутычка ў небе». 3ША, 2008 г.
01.20 «Сакрэтныя матэрыялы». Серыял.

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Час футбалу.
08.30 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
09.30 Жансавет.
10.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
11.00 Дакументальны фільм «Гісторыя жарту» (3ША-Канада).
11.25 Камедыя «Мілья лаюцца» (Францыя-Вялікабрытанія-Румынія).
13.00 Серыял «Пакахай мяне зноў».
13.55 Дакументальны фільм «Лепшыя кампазітары сусветнага кінематографа. Марыс Жар» (Францыя).
14.55 Пазакласная гадзіна.
15.10 Усе аб бяспецы.
15.35 Дэзактыўны серыял «Налётчыкі».
16.25 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
17.25 Медычныя таямніцы.
18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
19.05 Пра мастацтва.
19.30 Рэпартаж «Беларускай касіны».
20.20 Калыханка.
20.35 VIII Міжнародны дзіцячы музычны конкурс «Віцебск-2010». Дзень першы.
22.15 Дэзактыўны серыял «Налётчыкі» (Аўстралія).
23.05 Эксцэнтрычная камедыя «Цяжкае жыццё дваўяжанца» (Італія).
00.40 Альбартэнія.

07.00 «Раніца Расія».
09.20 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне». Расія, 2008 г.
10.10 «Мой сэрбны шар».
11.00 Весткі.
11.30 «Тэрыторыя прыгажосці». Тэлесерыял. 2009 г.
12.25 Тэлесерыял «Каменская».
13.20 «Кулагін і партнёры».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.00 Весткі.
14.30 «Аб самым галосным». Ток-шоў.
15.20 Тэлесерыял «Вера, Надзея, Любоў».
16.50 Навіны - Беларусь.

17.00 Весткі.
17.15 «Кулагін і партнёры».
17.50 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.
18.50 Навіны - Беларусь.
19.00 Весткі.
19.30 Прэм'ера. Тэлесерыял «Адночы будзе каханне». Расія, 2008 г.
20.30 «Юрмала». Фэст гумарыстычных праграм.
22.40 Навіны - Беларусь.
22.50 Урачыстае цырымонія закрыцця Міжнароднага фесту «Славянскі базар у Віцебску».

07.00 Сёння.
07.05 Інфармацыйны канал «Сёння раніца».
08.30 «Лепшы горад Зямлі».
09.20 «Асабліва небяспечны».
10.00 Сёння.
10.20 «Прафесія-рэпартаж».
10.50 «Галоўны герой прадстаўляе...».
11.40 Дэзактыўны серыял «Агент адмысловага прызначэння».
12.30 «Першая кроў».
13.00 Сёння.
13.30 Дэзактыўны серыял «Адвкат».
15.10 «Чыстасардэчнае прызнанне».
15.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
16.00 Сёння.
16.30 Крымінальны серыял «Вуліцы пабытых літароў».
18.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
19.00 Сёння.
19.35 «Следства вялі...».
20.35 Серыял «Хлопцы са сталі».
22.35 Прэм'ера. «Нтшнікі».
23.45 «Дыктатура мозгу».
00.55 Фільм жахаў «Джыперс Крыперс».

09.30, 11.45, 13.45, 23.30, 02.00 Футбол. Soccer City. Іюханэсбург, ПАР.
10.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 5-ы этап.
11.40 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.
12.15 Тэніс. Выстаўны матч у Бельгіі (Брусэль).
14.15 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 5-ы этап.
15.15 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 6-ы этап. Прамая трансляцыя.

18.30 Тамэсавы (разбіццё прадметаў). Чэмпіянат свету. Часопіс.
19.00 Тэніс. Выстаўны матч у Бельгіі (Брусэль).
20.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 6-ы этап.
21.00 Навіны.
21.05 Футбол. Soccer City. Іюханэсбург, ПАР. Навіны. Прамая трансляцыя.
21.40 Навіны.
21.45 Покер. Чэмпіянат Францыі (Эвіан).
00.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс». Агляд.
00.55 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.
01.00 Самыя моцныя людзі планеты. Ліга чэмпіёнаў (Фінляндыя).

07.00 Аб'екты.
07.20 Праект «Будучына» (навукова-папулярны тэлечасопіс каналу «Нямецкая хваля»)
07.50 «Геніяльны аматар», дак. фільм, 2008 г., Румынія.
08.35 Моўнік (лінгвістычная праграма).
08.40 «Усяго найлепшага!», дак. фільм, 2008 г., Венгрыя-Аўстрыя-Германія.
10.05 «Папалюшка», тэлесерыял: 26 серыя.
10.30 YoLife! (моладзевая праграма).
10.45 «Зграя», сенсацыйны серыял: 6 серыя.
11.40 «Зазі ў метро», маст. фільм, 1960 г., Францыя-Італія.
17.00 Аб'екты (агляд падзеяў дня).
17.05 «Папалюшка», тэлесерыял: 27 серыя.
17.30 «Элі Макбіл», тэлесерыял: В сезон, 2 серыя.
18.15 Форум: «Сантэхніка выклікалі?»
18.55 Басанож па свеце.
19.25 «Надзвычай прыгодніцкія падарожжы Ціохці», мультсерыял.
19.30 На колах (аўтамабільны тэлечасопіс каналу «Нямецкая хваля»)
20.00 МакраФон: фестываль «Ве Free-2008»: выступ гурта «Тав. Маўзер».
20.30 Кулінарныя падарожжы Робэрта Маковіча.
21.00 Аб'екты (галовае выданне).
21.20 «Вінаватая сэрцы», драма, 1999 г., 3ША.
22.45 «Калыханка» ад Сашы і Сірожы (сатырычная праграма).
22.55 Аб'екты.

17 ЛІПЕНА, СУБОТА

06.50 Дакументальна-пазнавальны серыял «Планета друў» (Францыя).
07.20 Існасць.
07.45 Дзень спорту.
07.55 «Добрай раніцы, Беларусь».
09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.
09.05 Здароўе.
09.35 Пазнавальны серыял «Чалавек супраць дзікай прыроды» (3ША-Вялікабрытанія).
10.20 «Славянскі базар». Абранае.
11.10 Дакументальны цыкл «Зорнае жыццё».
12.10 Музычная камедыя «Волга-Волга» (СССР).
14.10 Дакументальна-гістарычны цыкл «У пошуках ісціны» (Украіна).
14.35 «Зона Х». Вынікі тыдня.
15.10 Навіны рэгіёна.
15.30 Вакол планеты.
16.15 Дакументальны цыкл «Фартыфікацыя» (Беларусь).
16.55 Відафілм АТН «Сакральнасць гомельскай плыні» цыклу «Зямля беларуская».
17.05 Відафілм АТН «Прабач мяне».
17.35 «OFF STAGE LIFE».
17.55 «Ваша лато».
18.45 Латарэя «Ліццёрачка».
19.25 «КЕНО».
19.30 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Аляксандр Пяскоў.
21.00 Панарама.
21.40 «Славянскі базар у Віцебску-2010». Радзё «Сансон».
23.35 Моладзевая камедыя «Без агляды» (3ША).
01.10 Уласнай персанаі.

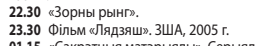

07.00 «Суботняя раніца».
08.00, 09.00 Нашы навіны.
09.05 Серыял «Мая выдатная няня».
09.45 «Здароўе».
10.30 «Смак».
11.10 Фільм «Беражыся аўтамабіля».

12.45 АНТ прадстаўляе: «Зваротны адлік».
13.40 Фільм «Старэйшы сын».
16.00 Нашы навіны.
16.15 Навіны спорту.
16.20 «Мой радавод».
17.10 «П'ер Рышар. Няўдачлівы шчаслівычкі».
18.10 Фільм «Француз».
19.55 АНТ прадстаўляе: «Чакай мяне». Беларусь.
20.30 Нашы навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Драма «Зрын брокавіч».
23.25 Фільм «Тры гісторыі».

06.40 «Афрамасквіч-2». Камедыйны серыял.
07.30 Фільм «Вясёлы сон або смех скрозь слёзы». СССР, 1976 г.
09.40 «Дабро пажаліцца».
10.00 «Крокі да поспеху».
10.55 «Мінск і мінчане».
11.30 «Салдаты. Залатыя серыі».
13.10 «Новыя падарожжы дылетанта».
13.40 Фільм «Хочаце - верце, хочаце - не..». СССР, 1964 г.
14.55 «Ваенная таямніца».
15.45 «Відзьмо-невідзьмо». Агляд міжнароднага шоу-бізнэсу.
16.30 «24 гадзіны».
16.45 «Наша справа».
17.00 «Вялікі горад».
17.45 Фільм «Мы пажнімся, або ў крайнім выпадку стэпафануемся». Украіна, 2008 г.
20.30 «24 гадзіны».
20.30 «СТБ-спорт».
20.10 Фільм «Пятая элемент». Францыя, 1997 г.
22.30 «Зорны рынг».
23.30 Фільм «Лядзш». 3ША, 2005 г.
01.15 «Сакрэтныя матэрыялы». Серыял.

07.20 Кулінарная праграма «Смачна з Барысам Бурдой».

07.45 Эксцэнтрычная камедыя «Цяжкае жыццё дваўяжанца» (Італія).
09.25 Нашы тэсты.
10.00 Жансавет.
10.55 Сваа кампанія.
11.25 Мультфільм.
11.35 Фантастычны серыял «Госця з будучыні» (СССР). 1-я, 2-я, 3-я серыі.
12.55 «Запал па культуры».
15.40 Рамантычная камедыя «Дарога анёлаў» (Італія).
18.00 VIII Міжнародны дзіцячы музычны конкурс «Віцебск-2010». Дзень другі.
19.40 «Летні жарт з...» Гумарыстычная праграма (Расія).
20.10 Музычная меладрама «Ганна» (Расія).
22.10 Жывы гук.
22.55 Гістарычная драма «Царазайойца» (Расія).
00.35 Альбартэнія.

07.00 Фільм «Жэня, Жэнечка і «Кацюша»».
08.25 Камедыя «Граф Монтэнэгра».
10.15 «Ранішня пошта».
11.00 Весткі.
11.15 Фільм «Старэйшы сын».
14.00 Весткі.
14.15 «Уся Расія».
14.30 «Пакой смеху».
15.25 Фільм «Чужыя лісты».
17.15 «Суботні вечар».
19.00 Весткі ў суботу.
19.45 Фільм «Вялікае каханне». Расія.
21.45 Тэлесерыял «Даішнікі». Расія, 2008 г.
23.50 Фільм «Уваранне». Расія, 2008 г.
01.30 Фільм «Самотны гулец».

07.00 Фільм «Не магу сказаць «бывай»».
08.30 «Юрмала». Фэст гумарыстычных праграм.
10.30 «Ранішня пошта».
11.00 Весткі.
11.15 Дакументальны фільм.

12.10 Фільм «Не магу сказаць «бывай»».
14.00 Весткі.
14.15 «Уся Расія».
14.30 «Пакой смеху».
15.25 Фільм «Сем старых і адна дзяўчына».
17.05 «Суботні вечар».
19.00 Весткі.
19.25 Дэзактыў «Смерць па завяшчанні».
08.25 «На колах (аўтамабільны тэлечасопіс каналу «Нямецкая хваля»)
21.20 Тэлесерыял «Даішнікі». Расія, 2008 г.
23.25 Фільм «Ад турмы і ад торбы...». Расія, 2008 г.
01.05 Фільм «Смерць у кіно».

09.30 Аўтаспорт. Чэмпіянат свету ў класе «Турынг». Часопіс.
10.00 Ралі. Ралійная серыя IRC у Партугаліі (Акарэш). Дзень 2-і.
10.30 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаў этап. Германія-Калумбія.
12.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс». 12-ы этап.
13.25 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.
13.30 Аўтаспорт. Формула 2 (Брандс Хэтч, Вялікабрытанія). 1-я гонка. Прамая трансляцыя.
18.30 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаў этап. Гана-Паўднёвая Карэя.
19.00 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў у Германіі. Жанчыны. Групаў этап. Англія-Мексіка. Прамая трансляцыя.
21.00 Бокс.
23.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс». Агляд.
23.55 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.
00.00 Ралі. Ралійная серыя IRC у Партугаліі (Акарэш). Дзень 3-і.
00.30 Аўтаспорт. Гонкі Ле-Ман. 1000 км (Порціман, Партугалія). Прамая трансляцыя.

01.00 Баявая мастацтва. Байцоўскі клуб.
02.00 Веласпорт. «Тур дэ Франс».
02.55 Веласпорт. «Планета Армстронг». Часопіс.

07.00 Аб'екты.
07.20 На колах (аўтамабільны тэлечасопіс каналу «Нямецкая хваля»)
07.50 Форум (ток-шоу): «Сантэхніка выклікалі?»
08.30 Кулінарныя падарожжы Робэрта Маковіча.
08.55 Басанож па свеце (спазнаваўчая праграма).
09.20 МакраФон: фестываль «Ве Free-2008»: выступ гурта «Тав. Маўзер».
09.55 «Папалюшка», тэлесерыял: 27 серыя.
10.15 «Надзвычай прыгодніцкія падарожжы Ціохці», мультсерыял.
10.35 «Элі Макбіл», тэлесерыял: В сезон, 2 серыя.
11.25 «Вінаватая сэрцы», драма, 1999 г., 3ША.
17.00 Аб'екты (агляд падзеяў дня).
17.05 Кулінарныя падарожжы Робэрта Маковіча.
17.30 «Элі Макбіл», тэлесерыял: В сезон, 3 серыя.
18.15 Аблічча таталітарызму: «Спабясільны», дак. фільм, 2009 г., 3ША.
19.35 «Надзвычай прыгодніцкія падарожжы Ціохці», мультсерыял.
19.40 Еўропа сёння (тэлечасопіс каналу «Нямецкая хваля»)
20.10 «Вадцаў Івановіч», рэпартаж, 2009 г.
20.25 МакраФон: «Minsk-Mixt-2008»: канцэрт гурта «Ветэх».
20.40 Прэс-экспрэс (агляд медыяў).
21.00 Аб'екты (галовае выданне).
21.15 Паляванне на дзікоў (спазнаваўчая праграма).
21.30 Суботні сеанс: «Ітан Фроўм», маст. фільм, 1993 г., 3ША.
23.05 Аб'екты.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

10

18 ЛІПЕНЯ, НАДЗЕЛЯ

08.00 Мультфільмы «Цараўна-жаба», «Па-п'ялушка» (СССР).

09.00, 12.00, 15.00 Навіны.

09.05 «Арсенал».

09.35 «Зброя». Цыкл дакументальных фільмаў (Беларусь).

09.50 Альманах вандраванняў.

10.15 Кулінарнае шоу «Кухар дома» (ЗША).

10.40 «OFF STAGE LIFE».

10.55 «У свеце матэраў».

11.30 «Nota Bene».

12.10 Сямейная драма «Дзеці Ванюшына».

14.00 «Залатыя Віцязі» славянскага бра-тэрства». Перадача 2-я.

14.30 Хранікальна-дакументальны цыкл «Гараць кропкі» (Беларусь).

15.10 Навіны рэгіёна.

15.30 Мастацка-публіцыстычны фільм «Знак лёсу» (Беларускае тэлебачанне).

16.25 Эксцэнтрычная камедыя «Супергеройскае кіно» (ЗША).

18.05 Суперлато.

19.05 Дакументальна-гістарычны цыкл «У пошуках ісціны» (Украіна).

19.35 Дакументальна-біяграфічны цыкл «Мая прада» (Украіна).

20.30 «Спортлото 5 з 36». Забаўляльнае шоу.

20.50 «КЕНО».

21.00 «У цэнтры ўвагі».

22.05 Прыгодніцкая камедыя «Мядовы месяц Камілі» (Вялікабрытанія).

23.45 «Славянскі базар у Віцебску-2010». «Танцы да раніцы».

23.45 «Славянскі базар у Віцебску-2010».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

«Танцы да раніцы».

14.10 Фільм «Чалавек з бульвара Капуцы-наў».

16.00 Навіны навіны.

16.15 Навіны спорту.

16.20 «Гарады-героі. Ленінград».

17.30 «Падаруй мне жыццё!». Докумен-тальны фільм.

18.05 Камедыя «Анэлы Чарлі-2».

20.00 Контурі.

21.05 Прэм'ера. «Алімпіяда-80. 30 гадоў пасля».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

23.35 Дэтэктыў «Парыжскі антыквар».

14.50 Дакументальны цыкл «Неверагод-ныя гісторыі каханьня» (Украіна).

15.55 Меладрама «Інфант» (Украіна).

18.00 VIII Міжнародны дзіцячы музычны конкурс «Віцебск-2010». Гала-канцэрт.

19.40 Смешная часіна.

20.20 Тэлебарометр.

20.40 Эксцэнтрычная камедыя «Такое жыццё» (Італія).

22.40 Свая музыка. Працяг.

23.10 Класічная меладрама «Замужняя жанчына» (Францыя).

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

00.45 Альбарутэнія.

13.00 Сёння.

13.20 «Лепшы горад Зямлі».

14.10 Прыгодніцкі баявік «Бібліятэкар-3: Праклён чашы Іуды».

16.00 Сёння.

16.20 «І зноў добры дзень!».

17.10 «Значыства будзе раскрыта».

19.00 Сёння.

19.30 «Чыстасардэчнае прызнанне».

20.00 Дэтэктыўны серыял «Дарожны патруль».

00.00 «Футбольная ноч».

00.30 «Асабліва небяспечны».

▶ КІНО

БАЦЬКА ЎСІХ БЛАКБАСТЭРАЎ

Іван Біч

35 гадоў таму на экраны выйшаў фільм «Сквіцы». Пасля гэтага лета стала галоўным сезонам кінапрэм'ераў.

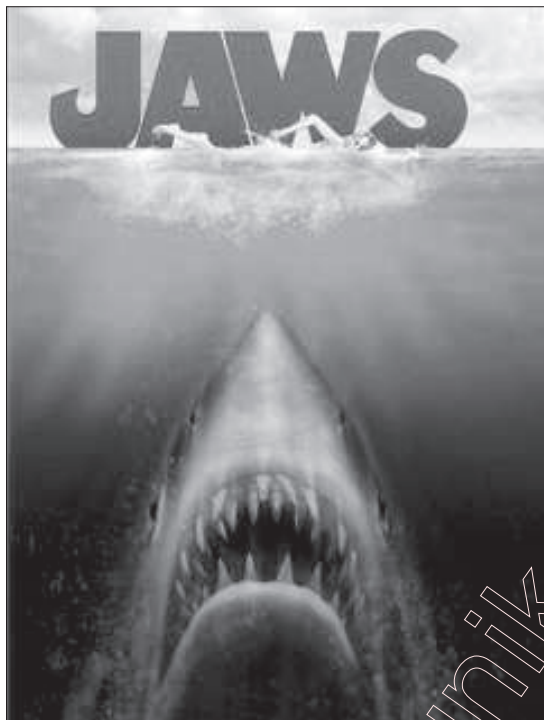
Да чэрвеня 1975 года лета лічылася мёртвым сезонам у свеце кіно. Панавала думка, што людзі ў гэты час аддаюць перавагу адпачынку на прыродзе, а не ходзяць на прэм'еры.

Увогуле, да выхаду «Сквіц» прэм'еры былі элітным і амаль зачыненым мерапрыемствам. Новыя стужкі дэманстравалі ў 5–7 кінатэатрах буйных гарадоў. Такая практыка здавалася дастаткова лагічнай з пункту гледжання эканомікі. На прэм'еры прыязджалі мясцовыя пракатчыкі, якія набывалі копіі для паказу ў малых лакальных кінатэатрах. Нават такія апырэры пастяховыя фільмы, як «Хросны Бацька-2», спачатку паказалі толькі ў некалькіх кінатэатрах.

Летам 1975 года ўсё кардынальна змянілася. Кінакампанія «Universal», на якой былі створаны «Сквіцы», вырашыла паказаць карціну 20 чэрвеня па ўсёй краіне, у 445 кінатэатрах. Выхад папярэднічала незвычайная на той час рэкламная кампанія.

«Universal» не пралічылася. Памеры даходаў ад продажу квітку на карціну вярнулі прадстаўленне пра магчымасці кінабізнесу. «Сквіцы» сталі першым фільмам у гісторыі, які прынёс яго стваральнікам больш за 100 мільёнаў долараў прыбытку. За адно толькі лета 1975 года стужку паглыталі 67 мільёнаў амерыканцаў! Менавіта пасля той прэм'еры ў кінамастацтва замацаваўся тэрмін «блэкбастэр».

Аказалася, што менавіта ў час летняга адпачынку людзі валам валяць у залы кінатэатраў. Гэта была сапраўдная рэвалюцыя. Каландарныя схемы ўсіх вядучых кінастудый былі перагледжаныя такім чынам, каб выдаваць самыя якасныя прадукты менавіта да пачатку сезону летняга адпачынку.

«Сквіцы» сталі першым фільмам у гісторыі амерыканскага кінамастацтва, які прынёс яго стваральнікам больш за 100 мільёнаў долараў прыбытку

Тыя, хто гэта не зрабіў, кусалі локці. У наступным годзе поспех «Сквіц» паўтарыў «Омэн». Яшчэ праз год, у 1977-м, абсалютным лідэрам пракату сталі «Зорныя войны», якія таксама выйшлі на экраны ўлетку.

Аднак, натуральна, поспех «Сквіц» звязаны не толькі з асаблівасцямі псіхікі глядачоў у час канікул і адпачынку. Тут спрацавала некалькі фактараў.

Па-першае, трэба аддаць належнае прадзюсерам кампаніі «Universal». Яны першыя звярнулі ўвагу на апавесць Пітэра Бенчлі «Сквіцы», якая ў 1974 годзе з'явілася на кніжным рынку ЗША.

У аснове сюжэта твора Бенчлі — гісторыя на востраве, жыхароў якога тэрарызуе вялікая акула. Паліцэйскі прапануе мэру зачыніць пляжы. Той адмаўляецца: з-за гэтага панясе страты курортны бізнес. Тым больш, хутка 4-га ліпеня — Дзень незалежнасці, калі на востраве праходзіць вялікая яхтавая рэгата. Аднак менавіта ў гэты дзень пачваара наносіць галоўны ўдар — з'ядае папросту на вачах усяго пляжу воднага выраставальніка. Востраў ахоплівае паніка.

У выніку ветэран другой сусветнай вайны, рыбак і эксперт з нацыянальнага інстытута акіянаграфіі, адпраўляюцца ў мора, каб

сустрэцца не проста з акулай, а з сапраўды велізарнай, дзесяціметровой машынай для забойства. На працягу двух дзён і адной ночы працягвалася барацьба паміж людзьмі і акулай, у выніку акул усе ж удаецца знішчыць.

Аповесць належала да жанру таннага фікшэна. «Гумка» — як называюць такога кшталту кнігі ў ЗША. Яе мастацкая каштоўнасць была вельмі спрэчнай. Знаўцы літаратуры адразу вылічылі, што галоўныя характары герояў злізаныя ў Германа Мэрвіла, Генрыка Ібсена і іншых класікаў літаратуры, якія пісалі пра мора. Аднак на «Universal» вырашылі зрабіць з «гумкі» пукерку. Да Бенчлі даслалі сцэнарыста, які адпаттаваў кнігу для здымкаў.

На гэтым «Universal» не супакоўся. Было вырашана інвеставаць у праект шалёныя грошы. Толькі механічная фігура акул каштавала 2 мільёны долараў. Самая смешнае, што яна ў першы здымачны дзень узяла і пайшла на дно. Давялося рамантаваць. Дарэчы, вечныя праблемы з бутафорскай акулай прымусілі стваральнікаў шукаць новыя формы перадачы прысутнасці пагрозы. Так з'явіўся класічны кадр — дрыжэнне хваляў на вадзе, якое сімвалізуе набліжэнне акул. Важную ролю таксама адваялі музыцы. Тэма са «Сквіц» (аўтар Джон Уільямс) увайшла таксама ў аналіз.

Думаецца, аднак, што галоўным сакрэтам поспеху стаў

талент маладога Стывена Спілберга.

На той момант у яго паслужным спісе было толькі два невялікія па бюджэце фільмы. «Сквіцы» сталі яго пропускам у эліту Галівуду. Спілберг здолеў не проста зрабіць добры фільм. За кошт інтрыгі і атмасферы на экране ён выклікаў у людзей жывёльны, амаль міфічны, страх, які сядзіць глыбока ў чалавечай падсвядомасці.

Цікава, што сам Спілберг слаба верыў у поспех сагі пра акул-людзяра. З-за дрэннага надвор'я фільм здымалі не 55, а 153 дні. Апошнія сцэны ў моры здымалі без Спілберга, які баяўся, што злая на яго каманда папросту выкіне яго з карабля.

Аднак фільм, як было сказана вышэй, пераўзышоў усе чаканні. Як прыклад — па матывах стужкі было знята тры сіквелы, зроблена безліч гульні для кампутараў і г.д.

Пацярпелі ад трыумфу карціны хіба што ўладальнікі пляжаў. У тым жа 1975-м яны падалі на «Universal» у суд, бо колькасць аматараў плаваць у моры вельмі скарацілася — так усе баяліся акул.

Другой групай ахвяр «Сквіц» сталі... акулы. Менавіта так сцвярджалі ў 1975 годзе ахоўнікі жывёльнага свету. На іх думку, карціна — сусцэльны міф пра акул, якія на самай справе дастаткова мірныя істоты. Аматыры жывёл нават стварылі тады рух у абарону іміджу акул.

▶ ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЭСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Паводле меркавання назіральнікаў, шмат што кажа на карысць таго, што выкрывальныя фільмы адлюстроўваюць пазіцыю расійскіх уладаў і былі створаны па іх заданні. Аналітыкі лічаць, што на гэта паказваюць прынамсі два фактары — відэачны контроль расійскіх уладаў НТВ і Russia Today і адкрытае раздражненне, з якім ставяцца адзін да аднаго расійскі і беларускі прэзідэнты. Апошнія рознагалосі паміж Масквой і Мінскам, зрэшты, нікога асабліва не здзівілі. Гэта не першая буйная палітычная сварка паміж Расіяй і Беларуссю. На расійскім экране ў розны час з'яўляліся фільмы, якія негатывна паказваюць беларускага прэзідэнта. Кожны раз пры гэтым Аляксандру Лукашэнку ўдавалася так ці інакш дамоўіцца з прэзідэнтам Ельцыным, і з прэзідэнтам Пуціным. Эксперты не выключалі, што беларускі прэзідэнт дамоўіцца і са Дзмітрыем Мядзведзевым.

«Voice of America» (ЗША)

Сам прэзідэнт Лукашэнка ў памятным інтэрв'ю «Еuronews» ні слова не абмявоўся пра Саюзную дзяржаву. Здаецца, гэты праект прыйшоў да свайго лагічнага канца. Не трэба быць неамарксістам, каб зразумець немагчымасць спалучэння беларускага салідарнага сацыялізму з гэтым вост «чалавечым тварам» і бюракратычна-алігархічным капіталізмам у Расіі. Тут зліццё (паглынненне) Украіны з Расіяй выглядае больш рэальным, паколькі капіталу (які, як вядома, не мае нацыянальнасці) не перашкаджаюць ніякія інстытуцыйна-дэкаратыўныя прыкрасы. Праццей кажучы, немагчыма ўтрымаць пад адным дахам беларускую карову Мілку і расійскага мядзведзя ці ваўка, які нічога не вырабляе, але мае патрэбу ў жывым мясе.

«Дзень» (Украіна)

Нацбанк Беларусі прагназуе крах фінансавай сістэмы краіны. Прызнаюць, што бюджэт краіны мае сур'ёзныя праблемы. Варыянты вы-

хаду ў Мінска два. Або будзе знойдзены крыніцы фінансавання, які даць Мінску да канца года 10 мільярдаў долараў, або Нацбанку давядзецца дэвальваваць нацыянальную валюту. Эксперты прагназуюць развал беларускага эканамічнага чуда ўжо ў наступным годзе. Тлумачыцца ён проста: струмень танных энэргарэсурсаў у Беларусь Крэмль перакруў назаўжды, а адносны дабрабыт краіны будаваўся якраз на гэтым.

«Эксперт» (Расія)

Мабыць, змена палітыкаў у польскіх вярхах адчувальнай будзе не для Расіі, а для Беларусі. Тут варта ўзгадаць пра прыкметны скандал перад другім турам гэтых выбараў. На тэледабатах Яраслаў Качыньскі даў суперніку падставу для атак. Кажучы пра адносіны з суседняй Беларуссю, ён заявіў, што тут варта спалучаць палітыку пугі і пернікі, а адносіны з Мінскам трэба абавязкова абмяркоўваць з Масквой. Яго супернік (а цяпер абраны прэзідэнт) Камароўскі, наадварот, заявіў,

што гэта непрыемна і «супярэчыць нацыянальным інтарэсам Польшчы». Ён адзначыў, што Варшава павінна весці прамыя перамовы з Лукашэнкам і рабіць гэта больш шчыра. Болшы таго, ён адмыслова дадаў, што трэба пашыраць падтрымку няўрадавых арганізацый, якія дзейнічаюць на беларускай тэрыторыі, не абмяжоўваючыся адным толькі Саюзам палякаў Беларусі.

«Рабкор» (Пасія)

Беларусь павінна выдаць Курманбека Бакіева. Але пакуль цяжка сказаць, выдасць ці не. Але адзначна, што экс-прэзідэнт там доўга не пратрымаецца. Сведчаннем таму можа служыць нядаўняя заява міністра замежных спраў Беларусі Сяргея Мартынава, які адзначыў, што ні пра якое зарабленне палітычных дывідэндаў гаворка не ідзе, усё будавалася на палітыцы чалавечага спачування. Сам Бацька не дурань, выдатна адсочвае вызначанні сусветнай супольнасці.

«24 кг» (Кіпрзія)

МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

КАЗАХСТАН. НАЗАРБАЕЎ НЕ ХОЧА БЫЦЬ «ЕЛБАСЫ»

Цікавая філалагічная палеміка разгарнулася ў Казахстане з прычыны надання прэзідэнту Нурсултану Назарбаеву тытула «Лідэр нацыі». На казахскую мову «лідэр нацыі» перакладаецца як «елбасы». Гэтае слова, дарэчы, прыдумаў у 1997 годзе рэдактар газеты «Прэзідэнт і народ». Аднак «елбасы» гучыць для славянскага вуха неяк не вельмі прыгожа. Таму шэраг афіцыйных выданняў выступілі з ініцыятывай называць лідэра нацыі — «саруар». «Саруар» у перакладзе з казахскага — «пастух авечак». На іх думку, «не ўсе разумеюць значэнне слова «нацыя». Вобразна кажучы, у атары можа быць шмат авечак. У кожнай свая, можна сказаць, «нацыянальнасць». Калі аб'яднаць усіх авечак, то будзе «нацыя», а лідэрам атары, як вядома, з'яўляецца пастух — «саруар». Палеміка працягваецца. Цікава, што журналіст выдання «Прэзідэнт і народ», аўтар тэрміну «елбасы», згодны з тым, што «елбасы» — гэта не лепшае слова. «Трэба шукаць новы сінонім, які яшчэ больш звязна народ і прэзідэнта», — кажа ён.

Па матэрыялах казахскай прэсы

РАСІЯ. ЗЮГАНАЎ МАДЭРНІЗУЕ МАРКСА

Галоўным вынікам пленуму Камуністычнай партыі Расійскай Федэрацыі, які адбыўся на пачатку ліпеня ў Маскве, стала рашэнне «мадэрнізаваць марксісцка-ленінскае вучэнне», каб інтэграваць у партыю новых маладых актывістаў (толькі ў гэтым годзе ў КПРФ, калі верыць агучным лічбам, прыйшло 9 тысяч чалавек). Другая задача мадэрнізацыі ідэалогіі — кансалідаваць партыю. Апошнім часам усе сталі сведкамі шэрагу бунтаў нізавых і рэгіянальных структур КПРФ супраць цэнтру. Самы апошні прэзідэнт — раскол партыйнай арганізацыі ўладзівастоку. Зюганав і яго прыхільнікі лічаць, што чыннікам анархіі з'яўляецца адсутнасць адзінай ідэяльнай канцэпцыі. Галоўным элементам мадэрнізацыі дактрыны КПРФ будзе барацьба за канкрэтную альтэрнатыву, а не за ідэальны грамадскі лад. Важнай дэталлю новай ідэалогіі стане «вырашэнне рускага пытання». Гучыць гэты тэзіс наступным чынам: «Калі рускі народ, які складае большасць у Расіі, будзе жыць добра, то і астатнім нацыянальнасцям дрэнна не будзе. Задачы рашэння рускага пытання і барацьбы за сацыялізм па сваёй сутнасці супадаюць».

Па матэрыялах расійскай прэсы

ТУРЦЫЯ. КАНЕЦ АТЫГЛАБАЛІЗМУ

Як правал тракуе прэса вынікі 6-га Еўрапейскага сацыяльнага форуму (ESF), які прайшоў у Стамбуле. У мерапрыемстве, якое лічыцца галоўным з'ездам еўрапейскіх антыглабалістаў, узялі ўдзел не больш за 7 тысяч чалавек. Для параўнання, у першых ESF у Фларэнцыі, Парыжы і Лондане было каля 40–50 тысяч удзельнікаў. Гэта пры тым, што на двары эканамічны крызіс, а побач са Стамбулам знаходзіцца Грэцыя, якая ідзе ў авангардзе пратэстаў супраць сусветнага эканамічнага парадку. Невялікая аўдыторыя не дазваляе казаць пра значэнне прынятых на форуме рэзалюцый для сацыяльнага руху ў Еўропе. Ініцыятары бачаць галоўную прычыну прывалу ў тым, што Стамбул знаходзіцца на задворках Еўропы, і дабірацца сюды не вельмі зручна. Праўда, ёсць яшчэ адзін вельмі важны чыннік. Форум у Стамбуле эксперыментальны. Усе папярэднія ESF праходзілі ў гарадах, дзе ва ўладзе знаходзіліся левыя партыі, якія фактычна дапамагалі ў арганізацыі мерапрыемства. Стамбульскія муніцыпалітэт кантралююць ісламскія кансерватары, якія аказалі слабую інфармацыйную і тэхнічную падтрымку арганізатарам. Але антыглабалізм, які кажуць яго адэпты, хаваць яшчэ вельмі рана. Казаць пра перспектывы руху больш дакладна можна будзе праз два гады, калі адбудзецца ESF–2012.

Па матэрыялах «Junge welt» (Германія)

ХОЧАШ ЗАМУЖ — НАСІ ПАРАНДЖУ!

Алег НОБІКАЎ

Рашэнне ўладаў шэрагу еўрапейскіх краін забараніць жанчынам насіць паранджу і хіджаб выклікала цікавыя дэбаты ў ісламскіх краінах. Прапануем аглядаў інтэрнэт-форумаў Сярэдняй Азіі на тэму стаўлення да нашэння паранджы.

Нагадаем, што вясной гэтага года парламент Бельгіі прыняў закон, які разглядае нашэнне паранджы крымінальным злачынствам. Пазней аналагічны закон быў прыняты ў суседняй Францыі. Зараз яшчэ ў некалькіх краінах (Іспанія, Аўстрыя, Швейцарыя) ушывовыя палітычныя сілы заклікаюць пайсці шляхам бельгійцаў і французцаў.

У сярэдняй Азіі таксама існуе праблема ісламскага жаночага адзення. Улады разглядаюць паранджу, хіджаб як правую ісламізацыі грамадства. Ва Узбекістане і Таджыкістане ўжо прыняты законы, якія забараняюць нашэнне паранджы ў публічных месцах. Праваабаронцы кажуць, што на цяперашні дзень у тым жа Узбекістане за кратамі аказаліся тысячы паслядоўнікаў неформальных мусульманскіх арганізацый, сярод якіх ёсць шмат жанчын. Некаторыя з іх, па словах экспертаў, пакараныя за тое, што прытрымліваліся кансерватыўных канонаў ісламу ў адзенні.

Так ці інакш, працэсы ў Еўропе актуалізавалі пытанне, як грамадзянам рэспублікі Сярэдняй Азіі ставіцца да нашэння паранджы. Парадаксальна, аднак, калі меркаваць па дэбатах, большасць з карыстальнікаў папулярных інтэрнэт-форумаў Сярэдняй Азіі вітае жаночую моду на паранджу і хіджаб.

Перш за ўсё, гэта перакананыя вернікі: «Твая жонка, дачкі і сёстры няхай ходзяць напалову аголенымі, няхай радуюць вока чужынаў», — піша нехта Сайд. «А мы, мусульмане, не жадаем, каб на нашых жанчын нехта пяліў вока і крыўдзіў словам і

справай. Бог патрабуе ад жанчын пакрываць свой твар».

Аднак значна больш у лагеры прыхільнікаў паранджы абаронцаў маралі. Людзей, якія лічаць, што паранджа стане дамбай на шляху дэградацыі нораваў. «Калі нашы дзяўчыны ходзяць напалову аголенымі, з 15 гадоў п'юць, паліць — гэта нармальна. А калі дзяўчына апранула хустку, то гэта «дзікія традыцыі арабаў» (Азаль).

Для шмат каго паранджа — гарантыя моцных сямейных вузў. Нехта Азнар піша: «Я сам вельмі раўнівы чалавек і не жадаю, каб мужчына глядзеў на маю жонку. Таму хацеў бы, каб мая другая палова была ў хіджабе. У мяне ў такім разе душа спакойная і ў сям'і ціха». Да пазіцыі Азнара блізкая думка жанчыны, якая адзначае: «Як жа часам хочацца апрануць нешта чорнае. Каб ніхто не глядзеў на цябе. Гэта ўсё з-за вас, мужыкі».

Ёсць у гэтай фракцыі і эстэты: «Мне дзяўчыны ў доўгіх спадніцах здаюцца больш прыгожымі, чым тыя, хто ходзіць у вузкіх джынсах кітайскай вытворчасці. Як надакучылі гэтыя гёрлы ў абцяжку».

Права на нашэнне хіджаба таксама звязваюць з правамі чалавека. «Забараняць насіць хіджаб — гэта парушэнне права чалавека на свабодны выбар адзення. Каму можна перашкодзіць хіджаб? Чыё права парушаецца, калі мусульманка ходзіць на вучобу ў хіджабе?» — пытаюцца некаторыя наведвальнікі форума.

Аднак не ўсе дамаюць так. Самыя арыгінальныя праціўнікі хіджаба — гэта тутэйшыя нацыяналісты, якія бачаць у хіджабе элемент чужынскай арабскай культуры. Казахскі блогер пад мянушкай Мусульманін сцвярджае: «Вельмі кепска, што ў Казахстане расце колькасць дзяўчат у хіджабах і нават паранджах. Гэта супярэчыць нашым гістарычным кураям. Казахскія жанчыны ніколі не былі «забітыя» і мелі правы. Гэта чужыя практыкі, якія вядуць нам барадатыя місіянеры. Сорамна, што нас абаваньваюць і імпартуюць нам не звыклыя для качуўнікаў каштоўнасці».

Касцяк праціўнікаў ісламскіх канонаў адзення складаюць скептыкі. Яны не вераць, што

шматок тканіны — панацея ад зняпадмаралі. Адзін з іх, блогер «Алма-Ата», палемізуе са сваім апанентам: «Ты думаеш, што калі жанчыны апрануць паранджы, не будзе парнаграфіі? Можна хоць тройчы ў дыван захінуцца і пры гэтым заставацца распушчанай. Звычайнае ханжаства і крывадушнасць. Вось гэта дрэнна».

Часам на форумах можна сустрэць людзей, якія баяцца, што хіджаб — гэта фрагмент радыкальнага ісламу. Юсуп піша: «Вельмі мяне стала палохаць усё большая колькасць людзей на вуліцах з характэрнымі бародкамі ў цюбейках і дзяўчыны ў хіджабах і доўгіх сукенках. Так, глядзіш, і да экстрэмізму дабяжым. Хто б і што ні казаў, але ў нас час іслам, прынамсі яго немалая частка, вельмі па-экстрэмісцку ставіцца да навакольнага свету».

Знайшліся ў гэтай спрэчцы нават аматары кампрамісу. Іх прапанова вельмі арыгінальная: «Ва ўсім трэба быць памяркоўнымі. Не трэба паранджы. Няхай проста носяць сукенкі ніжэй кален» (Ахмед).

Увогуле, цалкам магчыма, што праблема паранджы абсалютна штучная. Папросту, закрываючы твар, у дзяўчат больш шансаў выйсці замуж. Вось што піша адна кышарка Ташкенту: «Я сама стала сведкай таго, як сярод мужчын расце попыт на дзяўчат у хіджабе. Калі 14-гадовая дзяўчына носіць хіджаб, да яе пачынаюць сватацца, пытаць бачкоў, калі аддадуць яе замуж. Дзяўчат у хіджабе выдаюць замуж маладымі. Напрыклад, у маім атачэнні шмат незамужніх дзяўчат, якія не носяць хіджаб. Аднак, калі бачыш на вуліцы дзяўчыну ў хіджабе, нельга думаць, што яна абавязкова перакананая мусульманка. Паколькі маглі апрануць хіджаб толькі для таго, каб выйсці замуж».

З усяго гэтага зразумела толькі адно (і ў гэтым пагаджаюцца прадстаўнікі абодвух лагераў) — тэндэнцыя ходзіць у хіджабе мае ўстойлівы рост, што, у сваю чаргу, ёсць наступства росту ў рэгіёне ўплыву ісламу. А іслам у аўтарытарных краінах Сярэдняй Азіі — часам адзіная надзея на нешта новае, справядлівае і лепшае.

▶ МОВА

ЯК ПАДЗЯЛІЦЬ БЕЛЬГІЮ

Алег ПАТРОЎ

Фламандскія нацыяналісты ўвесь час змагаюцца за роўнасць фламандскай і французскай мовы. Сёння дасягнутая імі рэальная двухмоўнасць, магчыма, галоўная гарантыя таго, што Бельгія захавецца як адзіная дзяржава.

Вынікі апошніх выбараў у бельгійскі парламент шматлікія палітолагі называлі першым актам расколу Бельгіі. Галоўным трыумфатарам на выбарах стала партыя «Новы фламандскі альянс», якая выступае за стварэнне асобнай фламандскай рэспублікі, якая, у сваю чаргу, павінна стаць сябрам ЕС.

Адной з фішак партыі падчас выбарчай кампаніі была моўная тэма. Альянс дабіваецца, каб усе, хто пражывае ў Фландрыі, на працы і падчас афіцыйных кантактаў ужывалі выключна фламандскую мову. Зараз франкамоўныя грамадзяне ў Фландрыі фармальна маюць тых жа правы, што і фламандцы.

Акцэнт на моўным пытанні — гістарычныя традыцыі фламандскага руху. Фактычна ён паўстаў як рух у абарону сваёй мовы і правоў тых, хто на ёй размаўляе.

Пачаць, аднак, трэба з таго, што адной з прычынаў рэвалюцыі ў Бельгіі ў 1830 годзе, у выніку якой на карце з'явілася Каралеўства Бельгія, было моўнае пытанне. Тэрыторыя Бельгіі да 1830 года ўваходзіла ў склад Нідэрландаў, дзе дзяржаўнай мовай была галандская. Нават культурна, этнічна, гістарычна і геаграфічна блізка да галандцаў фламандцы часта яе не разумелі. Што ўжо казаць пра пазнейшую краіну, дзе ўсе размаўлялі па-французску.

Прынятая пасля рэвалюцыі канстытуцыя краіны на словах гарантвала свабоднае ўжыванне ўсіх моваў. Аднак на практыцы аказалася так, што прыярытэт мела мова арыстакратаў і чыноўнікаў. Апошнія карысталіся французскай, якая хутка неафіцыйна стала дзяржаўнай мовай. Так, у Бруселі, дзе ў 1830 годзе 95 працэнтаў насельніцтва былі фламандцы, не існавала ніводнай вышэйшай школы, дзе б выкладалі па-фламандску. Зараз у Бруселі па-фламандску размаўляюць толькі 15 працэнтаў жыхароў.

Дыскрымінацыя мовы была часткай больш шырокага дзяржаўнага праекту Шарля Рожэра, аднаго з заснавальнікаў Бельгіі, які публічна заклікаў забараніць «германскі элемент» (так ён называў фламандцаў) займаць высокія дзяржаўныя пасады. Наяўнасць у краіне адзінай мовы ён называў першым пры-

чынам добрай адміністрацыі. Аднак, 80 працэнтаў бельгійскіх дзяржаўных інвестыцый у перыяд з 1830 па 1913 гады ішлі ў франкамоўную Валонію.

Сігналам для паўстання руху ў абарону фламандскай мовы стаў гучны судовы працэс над чыгуначнікам Жанам Кукам і рыбным гандлярм Пітэрам Гётхальсам. Усё пачалося 23 сакавіка 1860 года пад Шарлеруа, дзе нейкая банда абрабавала і цяжка параніла жанчыну. Перад смерцю яна ўзгадала, што злодзеі размаўлялі паміж сабою на фламандскай мове. Гэтых слоў было дастаткова, каб пачаць падазраваць у злачынстве ўсіх фламандцаў у акрузе. Іх аказалася толькі двое — Кук і Гётхальс.

Суд над імі выглядаў фарсам, паколькі ніводны з абвінавачаных не разумее па-французску (судовыя працэсы ў Бельгіі ў той час праходзілі выключна па-французскай мове). Аднак гэта акалічнасць не перашкоджала судзі адправіць абодвух на эшафот. Праз год паліцыя злавіла банду, якая абрабавала тую жанчыну. Яе ўдзельнікі прызналіся, што падчас рабавання спецыяльна размаўлялі на фламандскай мове, каб накіраваць следчых на ількіхы шлэх.

І тут фламандская супольнасць нарабіла памылкі. Пратэсты былі такія шырокія, што парламент быў вымушаны дазволіць выкарыстанне фламандскай мовы ў судах. Праўда, чамусьці канчатковыя прысуды муслілі зачытвацца па-французску.

Аднак гэтага фламандцам было ўжо не дастаткова. У 1873 годзе яны дабіліся прыняцця першага (усяго іх будзе пяць) закона аб ужыванні моваў. Закону, дарэчы, таксама папярэднічаў скандал. Жозеф Шоп адмовіўся рэгістраваць свайго сына на французскай мове ў муніцыпалітэце гораду Моленбек. За гэта яго аштрафавалі на 50 франкаў.

У 1878 годзе ўступіў у сілу другі моўны закон. Ён дазволіў весці афіцыйную перапіску і справаводства на фламандскай мове. У 1883 годзе на фламандскай дазволілі выкладаць у гімназіях і універсітэтах.

У 1898 годзе парламент прагаласаваў за Закон аб роўнасці. Паводле яго, фламандская мова афіцыйна набывала статус роўнай з французскай. Гэта справакавала

крызіс у парламенце. У адзрэнне ад фламандскіх дэпутатаў, франкамоўныя не жадалі вучыць мову суседзяў і не маглі разумець тэксты законапраектаў, якія ім прадстаўлялі калегі-фламандцы. Адказам франкафонаў стала прапанова падзяліць дзяржаву на два моўныя рэгіёны — Фландрыю і Валонію. Аднак закон быў прыняты ў 1920 годзе.

Такім чынам, паўстала франкамоўная і фламандская лінгвістычныя зоны. Межы гэтых зонаў лічацца адначасова адміністрацыйнымі межамі паміж Фландрыяй і Валоніяй.

Здавалася, фламандцы дабіліся свайго. Аднак змагаючыся за рэальную двухмоўнасць, якую яны часта разглядалі як элемент будучай дзяржаўнасці, фламандцы дзіўным чынам замацавалі асновы бельгійскай дзяржаўнасці. Двухмоўнасць дала шырокія правы для мясцовага самакіравання і моўных меншасцяў.

Аднак, канстытуцыя 1960 года, муніцыпальныя саветы кожнай дзесяці гадоў павінны вызначаць, які лінгвістычны рэжым дзейнічае на іх тэрыторыі. Такая практыка сапраўды працуе. Некалькі муніцыпалітэтаў за гады існавання закона перайшлі ў іншую моўную зону.

Адначасова моўная меншасць мае значныя культурныя правы. Так, 16 бацькоў могуць патрабаваць стварэння для сваіх дзяцей асобнага моўнага класа. Моўныя правы меншасцяў — настолькі бяспечнае пытанне, што некалькі разоў справа даходзіла да еўрапейскіх судоваў інстанцыі.

Акрамя таго, існуе праблема Бруселя, які гістарычна быў фламандскім горадам. Для фламандскіх нацыяналістаў аддаць Брусель франкафонам, якіх там зараз відавочна больш, — тое ж самае, што для беларускіх назаўсёды адмовіцца ад тэзісу пра тое, што Вільня — беларускі горад.

Як на практыцы падзяліць Бельгію, у такіх умовах цяжка сказаць. Для гэтага патрэбна каласальныя юрыдычныя працы, ломка традыцый і, перш за ўсё, абмежаванне мясцовага самакіравання і прадстаўніцтва моўных меншасцяў. Ці не лепш для фламандскіх нацыяналістаў шукаць дабрабыту для Фландрыі ў рамках адзінай Бельгіі, прызнаючы двухмоўнасць як гістарычны факт?

Між іншым, некаторыя гісторыкі кажуць, што нават Кук і Гётхальс — куміры фламандскага руху — таксама былі двухмоўнымі, аднак чамусьці хавалі гэта падчас суду над імі. Аргументы прыхільнікаў такой пазіцыі дастаткова лагічныя. Кук быў гандлярм, які даўно прадаваў рыбу ў франкамоўных вёсках. Як ён мог не ведаць французскую мову? Што тычыцца Гётхальса, то ён працаваў на чыгунцы. На тагачасных правілах, на гэтую працу былі выключна тых, хто свабодна размаўляў на мове Маль'ера.

▶ ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

УГА ЧАВЕС

Кантакты з беларускімі афіцыйнымі асобамі, здаецца, не праходзяць марна для венесуэльскага прэзідэнта. Венесуэльскія ўлады напярэдадні вераснёўскіх парламенцкіх выбараў раскрылі змову апазіцыі, якая, быццам, збіраецца арганізаваць падчас выбараў тэрорыі і замахі. Пралагам для такіх дэкларацый стаў арышт у адным з мясцовых аэрапортаў грамадзяніна Сальвадора Францыска Абарка. Па словах міністра ўнутраных спраў Венесуэлы, Францыска прыехаў у краіну з мэтай правесці шэраг правакацый, каб дэстабілізаваць сітуацыю напярэдадні выбараў. Пры гэтым рабіць сваю чорную працу ён павінен быў у шчыльным кантакце з апазіцыяй. Францыска Абарка даўно шукаюць кубінскія спецслужбы. Ён лічыцца арганізатарам выбуху на борце кубінскага самалёта ў 1976 годзе, вынікам якога стала смерць 80 грамадзян Кубы. Гавана абвінавачвае яго таксама ў тэрорзе ў адным з кубінскіх гатэляў у 1999 годзе. У 2000-м усе той жа Францыска спрабаваў забіць Фідэля Кастро падчас ягонага візіту ў Панаму. Нашто прыехаў Абарка ў Венесуэлу, цяжка сказаць. Апазіцыя сцвярджае, што ніякіх кантактаў з ім не падтрымлівае. Хутэй за ўсё, арыштаванага адправяць на Кубу.

ЯРАСЛАЎ КАЧЫНСКІ

Хто б мог падумаць, што Качыньскі, кандыдат на пасаду прэзідэнта Польшчы ад кансерватыўнай партыі «Права і справядлівасць» (PiS), — паслядоўны каталік і аматар традыцыйных сямейных каштоўнасцяў — стане кандыдатам ад... геяў. Усё пачалося з таго, што Яцэк Адлер, выдавец інтэрнэт-парталу Gaylife.pl, прысвечанага барацьбе сексуальных меншасцяў за свае правы, заклікаў «блукітную» грамаду галасаваць за прадстаўніка PiS. Па яго словах, гэта будзе пакаранне для «грамадзянскай платформы» (PO) і яе кандыдата Браніслава Камароўскага за тое, што яны не жадаюць прымаць закон, што гарантуе хоць якія правы аматарам нетрадыцыйнай сексуальнай арыентацыі. Камароўскі хача і называе сябе лібералам, падчас кампаніі сапраўды заявіў, што «пытанне пра шлюбны гомасексуаліст» — гэта выдуманнае пытанне. Пазіцыя Адлера адрозніваецца падтрымка сярод іншых актывістаў руху за правы гомасексуалістаў. Сам Качыньскі не пракаментваў той факт, што сексуальныя меншасці галасавалі за яго. У любым выпадку, іх галасоў аказалася занадта мала, каб Яраслаў Качыньскі перамог на выбарах.

МУХАМЕД ХУСЕЙН ФАДЛАЛА

4 ліпеня вялікі аята Лівана, хросны бацька ісламскага радыкальнага руху «Хезбала» памёр ва ўзросце 75 гадоў у адным са шпіталюў Бейрута. Ён нарадзіўся ў Іраку ў сям'і ліванцаў, якія пазней пераехалі на радзіму. Тут Мухамед стаў святаром. У «Хезбала» ён адказваў за ідэйную працу пачынаючы з 1982 года, калі іранскія ісламскія фундаменталісты стварылі арганізацыю «Хезбала» ў Ліване. У 1995 годзе амерыканцы ўключылі Мухамеда ў спіс самых вядомых міжнародных тэрарыстаў. Па меркаванню Вашынгтона, менавіта Фадлала быў арганізатарам некалькіх захопаў амерыканскіх грамадзян у Ліване ў 1980-я гады. Усё той жа Мухамед, калі верыць ФБР, меў дачыненне да тэрорыі ў адной з дыстакт Бейрута ў 1982 годзе, у выніку якога загінула 80 амерыканскіх салдат. Аглядачы на такую кепскую рэпутацыю, Мухамед лічыўся дастаткова адэкватным чалавекам. Ён падтрымліваў тэхнічны прагрэс, жаночы рух і нават права жанчын на абарты, праўду, у выключных выпадках. Хаця Тэгеран з'яўляецца традыцыйным спонсарам «Хезбала», сам Мухамед дастаткова крытычна ставіўся да іранскай палітычнай і грамадскай мадэлі, кажучы, што ніхто, уключаючы аятаў Хамейні (лідэр ісламскай іранскай рэвалюцыі), не мае манополіі на праўду.

КУЛЬТУРА

14

▶ ВЫДАНИЕ

СТАРЫ СЛОЎНІК МОВЫ НЕ СЛІСЦЕ

КАМАНДА ЧАСОПІСА «ARCHE» ПЕРАВАЫДАЛА БЕЛАРУСКУЮ НАВУКОВУЮ ТЭРМІНАЛОГІЮ

Алесь ГІНЗБУРГ

На мінулым тыдні друкам выйшлі выданні, якім проста наканавана стаць заўважнымі, нягледзячы на «мёртвы сезон» чытацкай актыўнасці. Больш за тое — ім наканавана стаць калекцыяй. Колькасць адпетаў культуры прадвызначыць наклад збору пад агульнай назвай «Беларуская навуковая тэрміналогія», чатырохтомны тэматычны дадатак да часопіса «ARCHE».

Валер Булгакаў славіцца майстэрствам выдаваць таўшчэзныя манаграфіі ды шматстаронковыя раманы пад вокладкай штомесячнага часопіса, кожны нумар

якога даўно ўжо ўспрымаецца як асобны навукова-мастацкі праект, але гэты «сціплы дадатак» пабіў усе рэкорды фаліянтнасці. Ці жарты — пад вокладкамі чатырох пухлых кніг былі сабраныя факсімільныя адбіткі 28 тэрміналагічных слоўнікаў, выдадзеных у БССР з 1922 па 1934 гады, падчас працы легендарнага Ілінбелкульту.

Культ Ілінбелкульту

Менавіта тады, у перыяд беларусізацыі, мела месца магнутная хваля адраджэння беларускай мовы ва ўсіх сферах. Як зазначае ў прадмове ўкладальнік праекта, гісторык мовы Сяргей Запрудскі, «у пачатку 1930-х гадоў для беларускай кнігавыдавецкай практыкі ўжо не існавала «недаступных» напругаў і тэм, якія не маглі б быць рэалізаванымі пры дапамозе беларускай мовы». Вядома ж, адбываўся і адзін з самых важных працэсаў развіцця мовы — утварэнне новых словаў ды тэрмінаў.

Падрыхтоўкай слоўнікаў — танюцік брашурак, якія рассыпаюцца ў руках тых, хто замовіць іх у Нацыянальнай бібліятэцы, — займалася спецыяльная тэрміналагічная камісія, створаная ў 1921 годзе. У яе гуманітарную секцыю ў розныя гады ўваходзілі Язэп Лісік, Янка Купала, Змітрок Бядуля. Прыроднаўчучую прадстаўлялі, між іншых, фізік Леў Дашкевіч ды географ Мікола Азбукін, а самымі навукова падрыхтаванымі з таварыства, па словах Запрудскага, былі сябры матэматычнай секцыі Лявон Більдзюкевіч і Аляксандр Круталевіч. З

1922 па 1928 год выхад усёй серыі слоўнікаў курыраваў «неадменны Інстытут Беларускае Культуры» Вацлаў Ластоўскі — зацемка пра гэта любоўна вынесена выдаўцамі на форзац першых тэматных выданняў.

Танюціка брашуры — салідная справа. Выпрацаваная тэрміналогія дазволіла пашырыць беларускамоўную адукацыю: толькі за 1926 год было выдадзена 35 папярэйшых падручнікаў на беларускай мове. І ўсё было б добра, але ж... З 1934 года тэрміналагічных выданняў у СССР не з'яўлялася аж да 1962-га. І, як сведчыць наша сённяшняя моўная рэальнасць, гэта было ўжо зусім іншыя тэрміны...

Расстраляныя тэрміны

«Бачыш — выпускі 21 і 23 ёсць, а 22-га няма», — паказвае вярстальнік Віталь Рыжкоў нумарацыю трэцяга тому. Яго задачай было апрацаваць у «фоташопе» кожную адсканаваную старонку, каб яна стала чытабельнай. «Гэта не памылка, 22 том сапраўды не выйшаў, ішлі ўжо трыццаць гады...»

«Паводле законаў таго часу, творчыя набыццё аўтара арыштоўвалі разам з аўтарам», — тлумачыць гісторык Алесь Пашкевіч, — таму і мелі месца такія «прагалы». Яго роля ў выданні слоўніка, як ён казаў, была «чыста тэхнічнай»: ён замаўляў капіраванне слоўнікаў у Нацыянальнай бібліятэцы і забіраў адтуль электронныя файлы. Так што слова «факсіміль» ўжываць не зусім карэктна: выданне «старэжыцкае» і па сваім паходжанні нагад-

вае хутчэй канспект выдатніка вучобы, перазняты ўсёй групай перад сесіяй. Бібліятэкары не дазволілі расшыць рарытэтных брашуры па аркушыках, таму на некаторых старонках літары загінваюцца ўверх, скачучы. Але тэкст чытабельны. Кранальна глядзіцца пасярод аркуша памерам А5 натуральны выгляд слоўніка вайсковай тэрміналогіі, змешчаны ў том 4, — па зразумелых паходна-палыхых прычынах, яго ў 1920-я гады выдавалі ў кішэнным фармаце...

Моўная геалогія

Нават паверхневае гартанне скаргу лексікаграфіі сведчыць: мары збываюцца. Цяпер усе гэтыя напаміны «канцавося» ды «судзіны» — як на далоні, пад рукой, пад адной вокладкай, і можна лёгка выцягнуць іх з паліцы падчас працы. Грамадазнаўства і педагогіка, мінералогія і тэхніка, само сабой — медыцына, літаратура, алгебра... Слоўнікі найчасцей перакладныя — з рускай мовы, зразумела, але часам дадаецца і трэцяя, дапаможная, мова: у анатамічным слоўніку гэта, зразумела, лаціна, у «хімічным» чамусьці ідыш, у «геаграфічным» — нямецкая. Ёсць нават беларуска-літоўскі слоўнік спецыяльных тэрмінаў — была патрэба і ў такіх. Усё па вышэйшым разрадзе і адпавядае моўным нарматывам. Тагачасным.

«Гэтыя слоўнікі не маюць практычнага значэння ў нашы дні, толькі гістарычнае, — мяркуе гісторык Алесь Пашкевіч. — Беларусі дадавалі на іншай

мове. Цэлыя пакаленні прывучаны гаварыць іначай». І менавіта таму, дадам ад сябе, слоўнікі гэтыя для кагосьці могуць выглядаць наіўна, як бабальчаныя казкі. Але адной рэчы не зменіш: гэта класічныя слоўнікі. Зразумела, яны не маюць кваліфікацыйнай моцы, але ніхто не забараняе браць іх да ўвагі сучасным носьбітам мовы. Менавіта з гэтых выданняў у 1980-я і 1990-я нашы пісьменнікі выпягвалі рэдкія словы, якія ліха ўкручвалі ў штодзённую гаворку: так паўсталі «асадак», «атрамонт» ды шмат чаго іншага. (Пастка Вера Бурак нават прыдумала адмысловую назву для такіх словаў — «геалагізмы» — новыя словы, выпаканыя ў старых кнігах).

Перакладчыца мастацкай літаратуры Кацярына Маціёўская — адна з першых пакупніц слоўніка. «Я лічу, што ён мае вялікае практычнае значэнне, — кажа яна. — Зразумела, не ўсё, але ж ладную частку знойдзенай тут лексікі я буду ўжываць у сваіх перакладах, калі гэта спатрэбіцца». Гэта можа спатрэбіцца для стварэння пэўнага стылю або для пошуку яскравага сіноніма, або для таго ж «геалагічнага» вяртання ў сучасную мову нейкага ўдалага нэалогізму 1920-х гадоў. Адрасаты перавыдання, мяркуе Кацярына, — лінгвісты, літаратурныя работнікі, даследчыкі мовы, а таксама самае шырокае кола чытачоў, якія жадаюць карыстацца беларускай мовай у сваёй прафесіі.

Замовіць яго можна ў рас-паўсюднікаў часопіса «ARCHE» (www.arche.by).

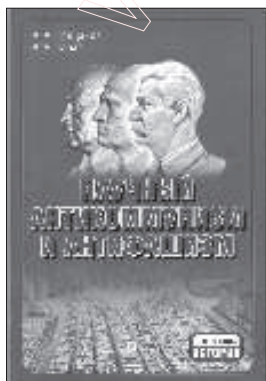
▶ ПРЕЗЕНТАЦЫЯ

Анатоль Тарас: «Я ПІШУ ХУТКА...»

Аляксей ХАДЫКА

У Гістарычнай майстэрні на вуліцы Сухой у Мінску адбылася прэзентацыя чарговай, дзевятай, кнігі з серыі «Неизвестная история». Куратарам, кіраўніком і адным з аўтараў яе з'яўляецца вядомы былы савецкі суперагент Анатоль Тарас.

Пачаўшы з 1992 года выдаваць часопіс «Кэмпо: боевое искусство вчера и сегодня», Тарас апошнімі гадамі не менш рашуча бяроцца за падрыхтоўку гістарычных і паліталогічных выданняў, якія п'якуцца хутка, бы піражкі. Ядомасць прадукцыі розная: «История имперских отношений: белорусы и русские. 1772–1991», дзякуючы ўдзелу ў працы шэрагу спецыялістаў-даследчыкаў, успрымалася станоўча, нягледзячы на балю-

часць узятай праблематыкі і спробы дзяржавы не дапусціць выхату кнігі.

Прадстаўленне дзевятага выдання серыі «Научный антикоммунизм и антифашизм. Популярный комpendium» таксама адбывалася з помпай і прэтэнзіямі на стварэнне «суперкнігі», якую дэманстравалі сааўтары

— Анатоль Тарас і Аляксандр Грыцанаў. Каб не ўзнікала сумненняў у сур'ёзнасці працы, побач з прозвішчамі калег па перададзеным іх навуковым рэгаліям — кандыдатаў педагогічных і філасофскіх навук адпаведна.

Аўтары патлумачылі, што ў такой краіне, як Беларусь, кніга, задуманая як лясцявае адказ на колішні абавязковы курс ВУН па «навуковым камунізму», мае асабліва важнае значэнне. Гэта навукова-культурная правакацыя, якая прымуціць грамадства думаць, прапанаваўшы выклад таталітарнай ідэі — ад «трацкізму-ленінізму», праз яго рэвізію ў сталінізму і да фашызму і нацыяналі-сцыялізму, які аўтары разглядаюць як «недаразвіты камунізм». Атакуючы прысутных кідкімі вызначэннямі кітальту «камунізм — прыродны стан маргіналаў», Тарас дэкламаваў, што кніга адрасуецца «нармальным людзям», бо спрэчкі па ідэалагічных пытаннях, якія і па нацыянальных, не маюць карысці. Тым болей што маргі-

налізаваная большасць і так не чытае кнігі.

Заявіўшы, што яны «ствараюць кнігі хутчэй, чым некаторыя пішучы лісты», аўтары ўсё ж такі прызналі кампільтацыйны характар выдання, бо яны «сціпла выцягнулі разумнае з разумных кніг». Кніга сапраўды нагадвае кампільтацыю звестак па гісторыі калектывісцкіх ідэй, пачынаючы ад антычнасці, і іх крытыкі расійскімі і заходне-еўрапейскімі філосафамі XX стагоддзя. А таксама кароткае выкладанне ідэй і сацыяльных практык ленынізму-сталінізму, італьянскага фашызму і нямецкага нацыяналі-сцыялізму з выяўленнем кідкіх паралеляў у іх інстытуцыйным уласце і дзейнасці іх правадзюроў. Скажам, пра канцлагеры, душагубкі, сістэму прапаганды.

Тэзіс Тараса пра тое, што свае кнігі ён піша найперш для беларусаў, адразу выклікаў пытанні што да расійскай мовы выдання (зрэшты, традыцыйнай мовы серыі), так і да вялікага бібліяграфічнага спісу, дзе, за выключэннем адной беларускай папярэйшай, усе астатнія — рускія. Не прыгадана і багатая еўрапейская бібліяграфія прадмета. Рускую мову выдання Аляксандр

Грыцанаў патлумачыў жаданнем прапанаваць кнігу «для шырокага кола людзей», маўляў, так з ёй азнаёміцца больш чытачоў, а ігнараванне заходніх крыніц — тым, што рускамоўны чалавек успрымае такія спасылкі як «вышпендрыванне».

Прысутныя на прэзентацыі гісторыкі Захар Шыбека і Кузьма Козак, адзначыўшы вялікі аб'ём працы і значэнне даканструкцыі камуністычнай ідэі ў беларускім кантэксце, звярнулі ўвагу на вялікую колькасць дробных факталагічных памылак у кнізе. Гэта не засмучала аўтараў, якія працягнулі дзіяцільныя грандыёзныя планы — ні больш ні менш як «перакуліць» свядомасць беларусаў».

«Лукашэнка ўжо агучыў мой тэзіс: «Масква — галоўны вораг Беларусі», дойдзе і да іншых», — рэзюмаваў Тарас. Галоўнае — «закадаць ідэі ў інфармацыйную прастору». У бліжэйшым часе паабяцана закрануць самую табуізаваную тэму найноўшай гісторыі — партызанскі рух у Беларусі, а таксама тэму сацыялістычных перакананняў «айпоў БНР», якія і перадвызначылі праблемы нацыянальна-дзяржаўнага будаўніцтва ў Беларусі ў першай трэці XX стагоддзя.

▶ СПАДЧЫНА

МАЦІ БОЖАЯ АПЯКУНКА БЕЛАРУСІ

Аляксей ХАДЫКА

У самыя доўгія летнія дні і кароткія ночы штогод усё больш хрысціян розных канфесій і проста неабыхавых да прыгажосці людзей з Беларусі і з-за яе межаў кіруюцца ў запаветны куток на поўначы Міншчыны. Паломнікаў і турыстаў вабіць санктуарый Божай Маці Будслаўскай, чужоўны абраз і велічны касцёл, упрыгожаны фрэскамі і не менш знакамітым, чым абраз, разьбяным алтаром. Будслаў — рэдкае ў Беларусі месца, дзе слава чудадзейных святых і спрачаецца з іх мастацкай дасканаласцю. У гэтым годзе ў свяце, якое прайшло 1–2 ліпеня пад дэвізам «Марыя — выбраная дачка Айца Нябеснага», узяло ўдзел больш за 50 тысяч вернікаў з Беларусі і суседніх краін, толькі на ўрачыстай месе прысутнічала 17 тысяч чалавек.

Падарунак Аляксандра

Гісторыя Будслава пачыналася ў 1504 годзе, калі Вялікі князь Аляксандр падараваў віленскаму кляштару бернардынцаў сваім прывілеем паселішча Буду і 600 моргаў лесу над ракой Сервеч. Толькі што скончылася спусташальная вайна з маскоўскім князем Іванам III, якая прывяла да агромністых страт на ўсходзе дзяржавы, пазбегнуць якой не дапамог нават шлюб Аляксандра з дачкой Івана III Аленай. Можна, невяпадкова ў 1504-м краіну пакінуў юнак Францыск Скарына, едучы навуचना ў Кракаўскі ўніверсітэт. Далей ад турботаў татарскіх набегав у Крым, што будучы пляжыць землі ВКЛ у наступныя гады.

Выставіць храм у атрыманых валаданнях бернардынцам давялося не адразу — толькі ў 1589 годзе паўстаў драўляны касцёл і кляштар, замяніўшы невялікую драўляную капліцу, што стаяла з 1530-га. А сапраўднай прыцягальнасці і слава Будслава пачалася са з'яўлення тут знакамітай выявы Маці Божай з дзіціткам Хрыстом. У адрозненне ад большасці сакральных святых у нашай краіне, гісторыя выявы Багаматі, якая прыцягвае на поўнач Міншчыны бясконцу плынь паломнікаў, добра вядомая дакументальна — з надпісу на адвароце палатна, на якім вобраз намаляваны алейнымі фарбамі ў традыцыйным рэнесанскай мастацтва. А таксама з касцельных дакументаў і прысвечаных чудатворнаму абразу кніг, першай з якіх стаўся вопіс 42 цудаў, якія здарыліся пасля 1617 года разам з гісторыяй шэдэўра, складзенай прыёмам Элеўтэрыем Зелевічам у кніжцы «Задыха на зямлі» (Вільня, 1650).

Маці Божая Будслаўская

Алтар 1649

Абраз, пра што запісана ў хроніцы кляштара, папа Клімент VIII падараваў у Рыме ў 1598 годзе мінскаму ваяводзе Яну Пацу, калі той перайшоў з кальвінізму ў каталіцтва. Вельмі шанаваны новым гаспадаром абраз падарожнікаў з ім увесць час да самай смерці ў 1610-м, калі перайшоў да яго капеліяна Ісака Салакая. Наведаўшы Будслаў у 1613 годзе ўражаны набожэнствам, Салакай ахвяраваў выяву Марыі з Хрыстом касцёлу, а сам застаўся ў кляштары і «ў законце св. Франціска сваё жыццё скончыў».

Абраз — не проста прыгожая выява жанчыны ў белым галаўным уборы, чырвонай сукні і аздобленым карункамі залёным плашчы-мафоры, якая трымае на руках апранутага ў цёмна-жоўты плашч дзіцітка Хрыста, выкананая мастаком з характэрнай для жыўпісу новага часу пластычнасцю і мяккасцю. Прыгажосць жыўпісу прыхаваная пад падарункам пашаны — срэбнай шатай-сукенкай і ажурнай рамай, работай бернардынцаў-элотнікаў Плонскага і Росмана, створанай і ахвяраванай у сярэдзіне XVII стагоддзя. На срэбнай пласцінцы праглядае плод граната, які Хрыстос падае Маці левай рукой — знак сімвалізму рэчаў, якім поўніцца мастацтва Рэнесансу: вобраз жыцця, адзінай царквы і яе шматлікіх вернікаў, згуртаваных, бы зярнятка ў сакавітым чырвоным плодзе.

Слаўная чудамі

Моцная вера рабіла незвычайныя чуды з тымі, хто звяртаўся да апекі Будслаўскай Божай Маці. У 1617 годзе яна вярнула зрок пяцігадоваму Язафату Тышкевічу, якога ўдзячны бацькі пакінулі на служэнне ў кляштары.

У 1632 годзе — дапамагла вызваленню палоненага ў паходзе на Маскву Яна Вронскага, ротмістра з харугвы вялікага гетмана Яна

Новы касцёл 1767–1783

Кішкі, пасля малельнай просьбы яго сябра Лукаша Уладзіслава, які ахвяраваў залатую карону на галаву немаўляці Хрыста на абразе.

У 1638-м — ажыццэ чатырохгадовую Сафію Бужынскую, якая ўтапілася ў сажалцы. І гэта сама дзесяткі разоў — вяртала здароўе, галяла раны, вызваляла ад душэўных пакут людзей рознай веры, каталікоў і праваслаўных, кожнага па ягонай веры.

У 1633–1643 гадах удзячны за дапамогу абразу Ян Кішка разам з віленскім прыёмам Фларыянам Калецкім фундавалі першы сціплы мураваны храм, які зараз захаваны ся як капліца св. Варвары пры вялікім касцёле. Сучасны даследчы будслаўскай святніні Аляксандр Ярашэвіч па дакументах назваў імя дойлідзі — Андрэй Кромер з Полацка — веры рускай, нацыі нямецкай. Немец, які прыняў у Беларусі праваслаўе. Будслаўская святніна мацвала адзінаства хрысціянскай веры ў нашай краіне.

Шэдэўры старадаўняга мастацтва

Не меншым чудам за тых, пра якія вернікі пакідалі ўдзячныя запісы ў шматлікіх паперах, калісьці прымацаваных да сцен храма, стаўся цуд працы чалавечых рук — урачысты і велічны разьбяны алтар з драўлянымі залочанымі постацямі святых, якія рытмічна размешчаны ў два ярусы на пёмка-залёным фоне: у нішах паміж стройнымі карыфійскімі калонамі і на дэкаратыўна разарваным карнізе. Стыль грандыёзны, вельмі святочны, калі элементы разьбы ў пазалочне і серабранні з'яўляюцца ў алтарах, як каштоўныя камяні на цёмным аскаміне, квітнеюць у Беларусі ў першай палове XVII стагоддзя ў ўвасобіўся ў аздабленні дзесяткаў храмаў.

Але вось бяда — полымя варшавскіх казацкіх набегав і вайны

са Швецыяй і Масквой сярэдзіны XVII стагоддзя не пашкадавалі большасць скульптурна-архітэктурных ансамбляў: залочаная драўніна гарэла. Падзеда, сама Маці Боская Будслаўская, змешчаная ў выраблены майстрам Пятром Грамелем новы алтар мураванага храма ў 1649 годзе, ратавала яго ад бяды. І пакінула даследчыкам загадку: якім чынам у кампазіцыі беларускага алтара прыём аптычнага пераўтварэння прасторы коштам змены маштабу архітэктурных элементаў, такі ўлюбёны ў мастацтва барока, быў скарыстаны на 20 год раней за знакамітую «Скала Раджы», каралеўскую лесвіцу ватыканскага палаца работы Ларэнца Берніні ў Рыме?

Калоны крылаў алтара, павернутых да гледача пад вуглом, з кожнай парай робяцца вышэйшымі, які і скульптуры, прымушаючы зрокава ўяўляць алтар больш маштабным і глыбокім, а сцены невялікага храма — візуальна рассявацца. Адна з гіпотэз пра мастацкую інспірацыю беларускага шэдэўра гаворыць пра кампазіцыйную блізкасць яго структуры да трыумфальнай брамы з порцікам 12 імператараў, выстаўленых па праекце вялікага Рубенса з нагоды ўезду інфанта Фердынанда Аўстрыйскага ў Антверпен у 1635 годзе. Яе выява захавалася ў медыярыце Т. ван Тудэна з 1642 года.

Толькі постаці імператараў у Будславе заступаюць фігуры продкаў Хрыста і Яна Хрысціцеля, ад цара Давіда і прарока Аарона, прэзентаваных ва ўрачыстых паставах, падобна галерэям сямейных партрэтаў, што былі звыклым упрыгажэннем беларускіх магнатскіх замкаў. А на карнізе — падстаўлены нябесныя апекуны Літвы І Польшчы, св. Казімір і св. Станіслаў. Іншая гіпотэза ўказвае на італьянскі след мастацкага пераймання: графічныя архітэктурныя праекты Джавані

Батыста Мантаны (1543–1621), выдадзеныя ў 1624 годзе ў Рыме яго вучнем Джавані Сор'я.

А паміж ідэяй перспектывага алтара і не ўвасабленнем у Будславе разьбярм Грамелем ляжаў праект яшчэ аднаго італьянца, прыводнага майстра караля і вялікага князя Уладзіслава IV Вазы Джавані Баціста Гіслені, які плённа працаваў у Рэчы Паспалітай у сярэдзіне XVII стагоддзя. Так у Будславе, стварыўшы непаўторнае атачэнне выявы Божай Маці, паўстаў першы свайго кшталту на землях Літвы і Кароны алтар з аптычнай перспектывай — шэдэўр скульптуры стылю барока. І вось яна — сіла мастацтва — дагэтуль сярод паломнікаў існуе перакананне, што дотык рукою да кожнай з постацей святых у алтары нясе аздараўленне. Праўда, пацёртая пазалота скульптур сведчыць: дотык варты замяніць малітвай і сузіраннем.

Жыццё ў стагоддзях

У 1767–1783 гадах устыч са старым касцёлам бернардынцы ўзнеслі новую трохнефную базіліку Унебаўзяцця Найсвяцейшай Панны Марыі, чый двухвежавы фасад пластычнай сімфоніяй калон, пілястраў, карнізаў і фігурных нішаў узносіцца над галоўнай Краснай плошчаю мястэчка. Будслаўскі абраз даўно заняў месца ў яго галоўным алтары, набываючы ўсё большую вядомасць, часова зменшаную толькі скасаваннем кляштара ў 1859 годзе расійскай уладай. У міжваенны час ён увайшоў у лік дзесяці чудадзейных выяваў Божай Маці ў Віленскай дыяцэзіі, разам з касцёлам шчасліва пазбег знішчэння пасля прыходу ў 1939-м Саветаў.

Аднаўленне незалежнасці Беларусі расставіла ўсё на свае месцы. У 1992 годзе ў Будслаў да Багародзіцы рушылі першыя афіцыйна дазволеныя пілігрымкі. 2 ліпеня 1996-га ў папскім пасланні Яна Паўла II Маці Божая Будслаўская была абвешчана патронкай Мінска-Магілёўскай архідыяцэзіі — апыкунай Беларусі. А ў 1998-м на абраз ляглі адмысловыя папскія кароны.

Тысячы людзей ідуць у Будслаў, каб убачыць дзівосную прыгажосць велічнага санктуарыя, створанага рукамі геніяльных мастакоў. Каб адбыць урачыстую імпу і прайсці з запаленымі свечкамі ўначым шэсці па пляцы перад касцёлам, калі, здаецца, вогненнай рака пачэ следзям за абразом. Каб прыгадаць старонкі гісторыі, станаўленне тут беларускага школьніцтва ў Будслаўскай гімназіі, паўстала ў 1917 годзе. І славутых уладжэнцаў гэтых мясцін — купалаўскую «Паўлінку», Паўліну Мядзёлку, старшыню Рады БНР на эміграцыі, у Канадзе, Вінцэнта Жук-Грышкевіча. Паўтарыць словы малітвы да Маці Божай Будслаўскай: «...Апыхунка наша, Каралева наша, дапамагай нам, кіруй намі, апыкуйся намі. Твай абароне аддаемся, святая Маці Божая. Амен.» У 2013 годзе споўніцца 400 год, які над Будславам свеціць яе негаспаляная зорка.

Гэта ўсё варты бачыць і ведаць, бо з малых старонак малых мястэчак і вёсак складаецца вялікая гісторыя краіны.

КУЛЬТУРА

16

▶ ІМПРЭЗА

«GODS TOWER»: ВЯРТАННЕ ГОДА

Анатоль МЯЛГУГІ

Не паспелі адгрымець апошнія акорды фестывалю «Ве-2gether» і «Купальскае кола», як аматару беларускай рок-музыкі запрасілі ў сталічны клуб «Рэактар» на новую музычную імпрэзу экстрамальных скіраванасці. Але гэта быў не проста шароговы канцэрт, кшталту прэзентацыі альбо тэматычнага фэсту, гэта быў акт паўнаўвасаправаўнага вяртання на сцэну зоркі айчыннага англамоўнага pagan-metal — гурта «Gods Tower» («Вежа Багоў»).

Нагадаю, што гомельскі гурт «Gods Tower» быў утвораны ў 1989 годзе гітарыстам, кампазітарам Аляксандрам Ураковым і вакалістам каманды Лэслі Найфам (Lesley Knife — Слава Наважылаў). За час існавання «Gods Tower» музыкантамі былі запісаны і выданыя некалькі значных альбомаў, якія дазволілі крытыцы і слухачам па ўсёй тэрыторыі СНД і Еўропы казаць пра «Gods Tower», як пра легенду славянскага pagan-metal.

На жаль, гурт праіснаваў да 2002 года, калі музыканты па розных прычынах вырашылі разлучыцца і адыйсці ад сумесных выступленняў. У наступным годзе памёр лідэр і заснавальнік «Gods Tower» А. Уракоў.

І вось праз восем гадоў маўчання «Gods Tower» і яго цяперашні лідэр вакаліст Лэслі Найф абвясцілі пра вяртання на сцэну іх гурта. Па словах музыкантаў, да гэтага кроку іх прымусілі розныя абставіны, але асноўная — звароты слухачоў і прыхільнікаў «Gods Tower» па ўсёй краіне. Гэта таксама стала магчымым,

калі знайшлася замена гітарысту А. Уракову, месца якога ў гурце цяпер займае Зміцер Лазарэнка, вядомы па ўдзеле ў гомельскай камандзе «Бан-Жвірба».

Даведаўшыся пра вяртання «Gods Tower» на вялікую сцэну, прыхільнікі «цяжкай» рок-музыкі больш сталага ўзросту, які і прадстаўнікі маладой metal-генерацыі, без асаблівых праблем запоўнілі залу клуба «Рэактар», у якой, нягледзячы на летнюю спякоту, не засталася вольных месцаў. Тым больш, што арганізатары канцэрта-вяртання «Gods Tower» абяцалі яшчэ адну

музычную сустрэчу — з бліжэйшым па духу і стылю «Gods Tower» гуртом «Znich».

Менавіта «Znich» і распачаў гэта свята «цяжкага металічнага гучання». Каманда Алеся Таболіча нагадала слухачам лепшыя песні з розных альбомаў каманды. У іх выкананні прагучалі такія хіты, як «Ярыла», «Атрута», «Каляда», «Чорны Зніч», а таксама кампазіцыі з найноўшага іх альбома «Мроя». Дарэчы, гэта выступленне гурта можна было б лічыць і прэзентацый. Бо «Znich» не так даўно з дапамогай кампаніі «Будзьма беларусамі» выдаў новы дыск, на якім у фармаце mp3 запісаны альбом «Мроя» і новы відэакліп на галоўную песню. Але гэта не ўсё: на дыску змешчаны амаль усе лепшыя альбомы гурта «Znich» мінулых гадоў. Таму гэта выданне ўяўляе з сабе немалую фанграфічную каштоўнасць для прыхільнікаў беларускамоўнага pagan-metal.

Што тычыцца слухачоў, многія з якіх прыйшлі вітаць адраджэнне легенды «Gods Tower», з задавальненнем успрынялі і беларускамоўны pagan-metal у выкананні «Znich». Бо ў музыцы гэтай каманды адчувалася не толькі павага да народных музычных крыніц, але і магутнасць гукавога напору гурта, якія спалучае шмат якіх «цяжкіх» стыляў, ад death і black да symphonic metal.

Пасля завяршэння сэту гурта «Znich» Алеся Таболіч, які дэманстраваў не толькі свой «паганскі» гроул, але і малюнічы татуіроўкі на аснове нацыянальнага арнаменту, паклікаў на

сталічную сцэну гамяльчан з «Gods Tower». Трэба сказаць, што гады змянілі музыкаў знешне, але не змянілі іх прыхільнасці да славянскіх каранёў у музыцы, да экспрэсіўна-віртуознага «металічнага» выканання песень.

У гэты дзень, быццам бы па заяўках шматлікіх фанаў, музыканты «Gods Tower» на адным уздыху нагадалі лепшыя песні гурта з розных альбомаў. Так, добрым падарункам тым, хто ў гэты дзень прыйшоў вітаць любімых выканаўцаў, сталі кампазіцыі «Civilizations», «The Eerie», «Rising Arrows» і іншыя хіты каманды. Уражанне пра тое, якім будзе новы альбом «Gods Tower» пад назвай «Steel Says Last», у слухачоў складалася паводле зместу песні, якую Лэслі Найф назваў «Пра лётчыкаў». Што тычыцца выканаўчай манеры Лэслі, то яна засталася адпаведнай: вакаліст «Gods Tower» пераўтварае кожную песню ў своеасаблівае шоу, вядзе няспынным дыялог са слухачамі.

Асобна хацелася б спыніцца на інструментальным складніку музыкі Gods Tower. Безумоўна, «старыя» прыхільнікі музыкі і класічнага гучання гурта сталіся параўноўваць гітарнае выкананне былога гітарыста А. Уракова і цяперашняга — Д. Лазарэнкі. Гэтыя музыканты ў чымсьці аднолькавыя, граюць у амаль падобных манерах, але галоўнае — іх аб'ядноўвае прыхільнасць да pagan-metal як крэда «Gods Tower». Таму змены ў складзе каманды слухачамі былі ўспрыняты з разуменнем і з шырымі пажаданнямі «Gods Tower» новых музычных адкрыццяў.

▶ СВАТКАВАННЕ

АСВЯЧЭННЕ ГРУНВАЛЬДСКІХ ХАРУГВАЎ

Рэканструаваныя беларускімі мастакамі і гісторыкамі харугвы, пад якімі беларускія ваяры ўдзельнічалі ў Грунвальдскай бітве, былі асвечаны ў Мінску ў Архікатэдральным касцёле імя Найсвяцейшай Панны Марыі 6 ліпеня а 18 гадзіне.

Таксама 8 ліпеня а 17 гадзіне ў Сядзібе ПБНФ адбыўся круглы стол, прысвечаны гістарычнай ролі Вітаўта Вялікага, Грунвальдскай бітве і яе ўплыву на далейшае развіццё еўрапейскіх краінаў. У працы круглага стала прынялі ўдзел старшыня Рэспубліканскага грамадскага аргкамітэта па святкаванню 660-годдзя Вітаўта Вялікага і 600-годдзя Грунвальдскай (Дубровенскай) перамогі, доктар гістарычных навук Анатоль Грышкевіч, акадэмік інстытута гісторыі АН РБ Міхась Касцюк,

доктар гістарычных навук Юры Бохан ды іншыя навукоўцы.

Акрамя таго, паводле інфармацыі аргкамітэта, 9 ліпеня на тэрыторыі літаратурнага музея Максіма Багдановіча адбудзецца музычны фэст, у якім прымуць удзел гурты гістарычнай музыкі і духоўны хор. А таксама выстава суполкі «Пагоня» з назвай «Грунвальд за смутую часу».

Нарэшце, 13 ліпеня па адрасе Машэрава, 8 адбудзецца вернісаж выставы твораў дзяцей і моладзі «Грунвальд у нашай памяці».

Нагадаем, з 15 па 18 ліпеня адбудзецца выправа беларускай дэлегацыі ў Польшчу на Грунвальдскае поле для ўдзелу ў рэканструкцыі гістарычнай бітвы. Тым, хто 15 ліпеня плануе застацца ў Мінску, аргкамітэт прапануе ўвечары сабрацца ў кавярні «Грунвальд» для адзначэння 600-годдзя вялікай перамогі беларускіх продкаў.

Паводле інфармацыі аргкамітэта

▶ СВЯТА

АСВЕТА — ШЛЯХ ДА НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

Аляксей ХАДЫКА

Накіраваўшыся ў 863 годзе ў Вялікую Маравію для перакладу царкоўных кніг з грэцкай мовы на славянскую і навування славян пісьменнасці, будучыя раўнаапостальныя святыя Кірыл і Мяфодзі не ведалі, што напачатку 1990-х свята ў іх гонар зробіцца адзіным дзяржаўным і рэлігійным святам двух краін — Чэхіі і Славакіі.

Ва ўтульным дворыку Чэскай амбасады ў Беларусі па Музычным залу, дзе адноўлены рэстаўрацыйны дух старога Мінска чымсьці нагадвае атмасферу чэскай сталіцы, надзвычайны і паўнамоцны пасол Чэхіі ў РБ спадар Іірыжы Карас 7 ліпеня пачыра прывітаў гасцей, запрошаных з прычыны свята. А менавіта — дыпламатычны корпус, прадстаўнікоў творчай, навуковай, палітычнай эліты Беларусі, а таксама журналістаў.

Спадар пасол падкрэсліў, што адукацыя і асвета зрабіліся тымі маральнымі і духоўнымі асновамі, дзякуючы якім дзейнасць Кірыла і Мяфодзія праклала шлях да незалежнасці славянскіх дзяржаў.

Заяўленае амбасадарам жаданне ўмацоўваць супрацоўніцтва Беларусі і Чэхіі праз культуру літаральна на вачах у гасцей ўваблялася ў чарговую мастацкую выставу беларускіх жывапісцаў,

якую амбасадар адчыніла ў спецыяльнай зале ў цокальным паверсе свайго будынку.

Гэтым разам і тэма яе была адпаведнай — царква, духоўнасць, асвета ў славянскіх землях. А свае жывапісныя і графічныя творы прадставілі знакамітыя Георгі Паплаўскі, Уладзімір Савіч, Арлен Кашкурэвіч, Валеры Шкаруба, а таксама больш маладыя мастакі Беларусі Алена Бархаткова, Дзяніс Барсукоў і іншыя.

Новы Час

Агульнаналітычная
шотыднёвая газета
Выдаецца з сакавіка 2002 г.

Галоўны рэдактар
Кароль Аляксей Сцяпанавіч

Зарэгістравана Міністэрствам інфармацыі РБ. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНАВАЛЬНІК: Мінская гарадская арганізацыя ГА ТБМ імя Ф. Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцава, 13. Тэл.: 284-85-11.

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецкае ўнітарнае прадпрыемства «Час навінаў». Пасведчанне №64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЕДАКЦЫІ І ВЫДАЎЦА:

220012, г. Мінск, зав. Інструментальны, 6-214.
Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 280 17 91.
novychas@gmail.com; www.novychas.org

НАДРУКАВАНА ў друкарні УП «Плутас-Маркет», г. Мінск, вул. Лямагорская, 59 А.

Замова № 638

Падпісана да друку 09.07.2010. 8.00.

Наклад 6000 асобнікаў. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзяля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў.

Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» абавязковая.

Рукапісы рэдакцыя не вяртае і не рэагуе мастацкай творы. Чытацкая пошта публікацыя паводле рэдакцыйных меркаванняў.